Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради України ◆ № 204 ◆ Субота, 19 жовтня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

УРЯДОВУ делегацію України на чолі з Прем'єр-міністром Республіки Вітольдом Фокіним, яка перебуває в Бразилії з офіційним візитом, у четвер прийняв Президент країни Фернандо Коллор де Мелло. Того ж дня члени української делегації зустрілися з міністром закордонних справ Бразилії Франсіску Резеком і провели прес-конференцію.

СЬОГОДНІ в приміщенні обласного музично-драматичного театру імені Артема у Донецьку має відбутися установча конференція Демократичної партії комуністів України — оголошення про подію розклеєні заздалегідь по місту. Колектив театру одразу виступив із заявою, в якій категорично проти проведення на артистичних підмостках «операції по реабілітації «керуючої і направляючої».

6

ЧЕРЕЗ ТЕРНИ І ЛАБІРИНТИ

Круглий стіл

7

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІЯЛЬНОСТІ ОРЕНДАРІВ ТА ПІДПРИЄМЦІВ

КЕЛІЙНИЙ розподіл майна КПУ Тальнівською райрадою (Черкаська обл.) викликав протест у громадськості — приміщення колишнього райкому лишилося в адміністративних руках (міськради, соцзабезу, ради ветеранів, райкому комсомолу). Працівники музичної школи та інших закладів культури пікетують райраду, вимагаючи віддати райком під школу мистецтв. 20 років тому тут був дитсадок — чому б його не повернути назад? На жаль, сесія райради не поступилася.

ПЕРШІ автомобілі ЗАЗ-1102 «Таврія» в рахунок контракту на тисячу машин відправлені з автомобільного заводу «Комунар» для фірми «Фрідез Соляр Аг» у Швейцарію. Тут, за кордоном, на його основі виготовляються електромобілі.

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ТУРБОТИ

Відразу після перемоги на виборах перший президент Вірменії Тер-Петросян відлетів до Москви. Мета його поїздки — обговорити з Горбачовим шляхи розв'язання етнічного конфлікту в Нагірному Карабасі. На жаль, азербайджанський президент Муталібов, який також був запрошений, не приїхав на цю зустріч.

З'ЇЗД РАДЯНСЬКИХ НІМЦІВ

Відновлення автономної республіки в Поволжі обговорюється на з'їзді німців, який відкрився вчора у Москві. Напередодні, під час переговорів між представниками німецької громади та російського керівництва, досягнуто домовленості, що політичне рішення з цього приводу буде прийнято до кінця року. Тим часом законодавці ФРН повідомили: в разі відновлення автономної республіки радянські німці отримають допомогу в 100 мільйонів марок.

ТРЕТІЙ КАНДИДАТ ПАРТІЙНИЙ

Позавчора було урочисто вручено кандидатське посвідчення голові УРП Левкові Лук'яненку. Він став третім кандидатом у президенти України. Перші двоє — Леонід Кравчук і В'ячеслав Чорновіл — безпартійні. Головні пункти програми кандидата — зміцнення української державності, економічні реформи, розвиток духовності українського народу. Після вручення посвідчення Левко Лук'яненко відповів на запитання журналістів.

— Ви збираєтесь до Криму. Що ви казатимете виборцям?

— Те, що я кажу в інших місцях. Я знаю людей у Криму і вірю, що мої ідеї там зрозуміють. І росіяни, і українці, і татари, і інші національні групи знайдуть у них для себе перспективу поліпшення життя, оскільки лінія УРП, отже, і моя лінія, — послідовна демократизація суспільного життя. А кримська партократія, яка зберегла в Криму владу, цього не хоче.

— Доля ядерної зброї на Україні?

— Ми прагнутимемо її знищення згідно з Декларацією. Але українська дипломатія повинна вести переговори про паралельне ядерне роззброєння і Росії, і інших ядерних держав.

— Тобто, мати зброю лише для того, щоб стати активним учасником її знищення?

— Так.

В АФГАНІСТАН, ШУКАТИ СВОЇХ...

Спілка воїнів-інтернаціоналістів встановила, що 18 українських хлопців утримують моджахеди, а 57 — пропали безвісти.

Як повідомив заступник голови Спілки Михайло Гречка, до Москви на переговори з представниками афганської опозиції виїхала група воїнів-інтернаціоналістів, щоб знову і знову вести переговори про звільнення з полону і своїх земляків. Крім того, планується така поїздка і до Афганістану. Поїдуть побратими шукати своїх...

ФОНД НА ВИПАДОК БУНТІВ

Підписання договору про економічне співробітництво, вважає президент Росії, прискорить надання допомоги з боку Заходу. Без цієї допомоги, заявив Єльцин, буде важко щось зробити. Він також наголосив, що на випадок «голодних» бунтів цієї зими треба створити спеціальний президентський фонд продовольства.

ОСТАННЯ ІЗ СКОРОПАДСЬКИХ

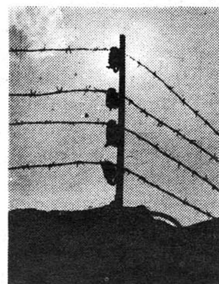

12

В нашій офіційній псевдоісторії гетьмана Скоропадського називали «зрадником українського народу». Але в реальному житті не буває тільки чорних або лише білих фарб. Все набагато складніше.

13 ВІД СУМИ І ВІД ТЮРМИ...

не зарікайся, кажуть у народі... Тим паче від наших, дощенту переповнених

ГОЛОС України

Засновник —
Верховна Рада
України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ
РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня —
438-92-11

Відповідальний
секретар —
446-72-63

Завідуючий коректорською
441-84-42, 224-72-54
(телефакс).

ВІДДІЛИ:

парламентський —
441-84-52,
441-85-64,

листів — 441-82-05,
441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний —
446-91-20,

охорони здоров'я —
441-88-06,

соціальних питань —
441-88-05,

екології — 441-88-59,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний —
446-61-13,
441-86-20,

історії України —
441-88-62,

військових питань —
441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія —
441-84-00.

Рукописи
не рецензуються
і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 157.100

Передплатна ціна на рік
19 крб. 80 коп.

Газета виходить
5 разів на тиждень.
Сьогодні на 16 сторінках.

Г.-Д. ГЕНШЕР: «Я РАДИЙ ВІЗИТОВІ НА УКРАЇНУ»

Київ відвідав заступник федерального канцлера, міністр закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина Г.-Д. Геншер. Мета його офіційного візиту: участь у відкритті Днів культури Німеччини на Україні, а також — переговори з керівниками республіки з животрепетних питань міжнародних проблем і двосторонніх відносин між нашими країнами.

— Ми надаємо цьому візитові великого значення, — підкреслив Г.-Д. Геншер на початку бесіди з Головою Верховної Ради України Л. Кравчуком. — Європа переживає час великих змін. І ми раді, що маємо можливість обговорити їх у столиці України. Офіційний Бонн, громадськість ФРН надзвичайно задоволені таким важливим заходом, яким є Дні культури, оскільки культура — це душа народу, і німці відкривають її українським друзям. Не менш важливою сферою співробітництва є економіка.

Зі свого боку Л. Кравчук подякував високому гостеві за візит, висловив почуття глибокого задоволення фактом проведення Днів культури — відображення загального процесу розвитку українсько-німецьких відносин. Торкаючись інших питань, Голова Верховної Ради України підкреслив:

— Центральні проблеми нинішньої України — це питання економічного характеру, боротьба за справжній суверенітет, побудова міждержавних відносин на офіційному рівні, відродження національної культури.

Роз'яснюючи, на прохання високого гостя, ситуацію, яка склалася у галузі відносин між центром і колишніми радянськими республіками, Л. Кравчук підкреслив, що обвинувачення у «сепаратизмі», які подекуди лунають на адресу нашої республіки, абсолютно безпідставні. Адже ніяка країна не може нормально розвиватись, абстрагуючися від інтеграційних процесів. Але якщо інтеграційні процеси будуються у такий спосіб, що позбавляють народ його державності, вони цим народом не можуть бути підтримані.

— На Україні, — заявив Л. Кравчук, — розгорнувся справжній національно-визвольний рух, визріло усвідомлення того, що суверенна держава обов'язково вступить у рівноправні зв'язки з іншими республіками. Але, повторюємо, саме у рівноправні стосунки! Нам закидають, що ми, мовляв, проти єдиного економічного простору на терені колишнього СРСР, вимагають негайно підписати відповідну угоду. Проте, висловлюючись образно, ми тієї ягоди і в очі не бачили: адже не тільки не опрацьовані, а й взагалі не вироблені її наріжні економічні концепції. Підписувати подібну угоду нас не уповноважували ані народ, ані інститут його обранців — Верховна Рада республіки.

В Європі, продовжував Л. Кравчук, жодна держава не прийме ніякого документа, поки він не буде обговорений її парламентом, громадськістю. Україна за величиною — одна з найбільших держав Європи, але на неї чиниться неприхований тиск, аби вона поступилася своїм суверенітетом у чужих інтересах. Подеколи відверто провокаційна поведінка центральних засобів масової інформації, необачні виступи деяких керівників Росії з вимогою «переглянути кордони», викликають у народу України негативну реакцію. Так, республіки колишнього Союзу можуть стати братами, але — без поділу на «старших» і «молодших».

Під час зустрічі у Верховній Раді Г.-Д. Геншер цікавився позицією України щодо проблеми ядерної зброї.

Роз'яснюючи цю позицію, Л. Кравчук підкреслив, що, на нашу думку, ядерна зброя, яка нині розміщена на території чотирьох республік, має керуватись об'єднаним командуванням. У нас, зауважив Голова Верховної Ради, немає ніякого бажання тягнутися до ядерної кнопки. Але Україна, яка прагне стати без'ядерною державою, хоче брати участь в усіх міжнародних переговорах і виробленні відповідних угод щодо скорочення арсеналів ядерної зброї, а в кінцевому рахунку — повного її знищення. Згідно з останньою радянсько - американською угодою, на території України знищуються 130 шахт зі стратегічною ядерною зброєю, і ми будемо виступати за заборону ядерної зброї тактичного призначення.

Високий гість з ФРН подякував Л. Кравчуку за детальний виклад позиції України, наголосивши на спільності інтересів наших країн щодо утворення якомога ширших без'ядерних зон у Європі. Далі Г.-Д. Геншер виклав точку зору уряду ФРН щодо деяких проблем, зокрема тих, які стосуються колишнього Радянського Союзу. На думку офіційного Бонна, конкретна розмова щодо кредитів, великомасштабних економічних проектів та ін. може йти лише після того, як республіки вирішать свої проблеми і розбудують систему конструктивних взаємовідносин. Що ж до України, то у стосунках між нашими країнами, попри певні недоброї пам'яті історичні періоди, здавна встановилась атмосфера взаємоповаги і співробітництва.

Значне місце у переговорах міністра закордонних справ ФРН з Головою Верховної Ради України Л. Кравчуком, першим заступником глави уряду К. Масиком, на зустрічі з членами Президії Верховної Ради України, головами Комісій та лідерами партійних груп у нашому парламенті, посідала тема Чорнобиля. Високий гість з інтересом поставився до пропозиції Л. Кравчука щодо створення міждержавного комітету по допомозі у реконструкції ядерних електростанцій на Україні та прохання К. Масика до ФРН виступити з підтримкою ідеї загальноєвропейського проекту ефективного поховання четвертого блока Чорнобильської АЕС. Верховна Рада і уряд України в особі своїх керівників щиро подякували німецькому народові, бундестагові і урядові ФРН за ефективну підтримку, надану нашим співвітчизникам у зв'язку з катастрофою на ЧАЕС та її наслідками.

Обговорювались і були позитивно вирішені питання встановлення безпосередніх німецько-українських консульських відносин, візиту українських дипломатів до ФРН.

* * *

У другій половині дня відбулася прес-конференція Г.-Д. Геншера для українських та зарубіжних журналістів. Розповідаючи про свої враження від переговорів з українськими керівниками, міністр закордонних справ ФРН наголосив, що його візит, з огляду на ситуацію в СРСР, має особливе значення. Він висловив сподівання, що СРСР і республіки визнають свої фінансові зобов'язання перед світом. На думку високого гостя, особливу увагу треба приділити питанням нерозповсюдження ядерної зброї та безпеки атомних електростанцій. Г.-Д. Геншер підкреслив, що основний фактор збереження миру — це непорушність кордонів.

Високий гість повідомив про запрошення німецькою стороною міністра закордонних справ України А. Зленка прибути з офіційним візитом до ФРН, про майбутнє відкриття Генерального консульства України у Федеративній Республіці Німеччина та плани діяльності інституту імені Гете у Києві.

Того ж дня Г.-Д. Геншеру вручено приз імені Г. Сковороди, як кращому політику року. Виступаючи зі словами вдячності, лауреат сказав, що в минулі часи Сковорода, мандруючи по Німеччині, був своєрідним містком між нашими країнами, і тому гуманістичне майбутнє Європи, з огляду на історію, залежить від спільних зусиль.

Г.-Д. Геншер поклав вінки до могили Невідомого солдата у парку Слави, до меморіалу жертвам фашистського терору у Бабиному Ярі, пам'ятника Т. Шевченку. Високий гість взяв участь у відкритті Тижня німецької культури в Україні.

Володимир САВЦОВ,
Тарас ПЕТРІВ.

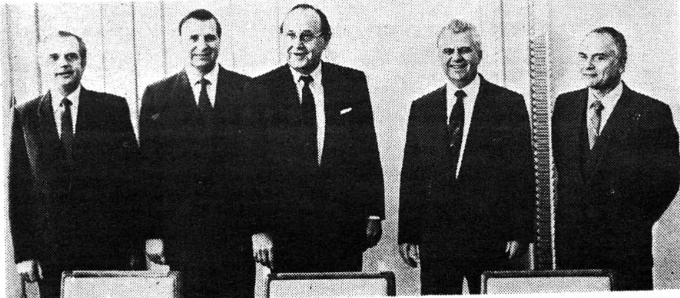

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

«Багатство держави — в її розмаїтті»

Нещодавно народний депутат України, член Президії Верховної Ради, академік АН України І. Юхновський мав зустрічі з жителями Донбасу — шахтарями, студентами і викладачами університету, депутатами міськради, виступив на сесії обласної Ради. Претендент в кандидати в президенти виклав основні тези своєї програми: цілковита свобода в національному і релігійному питаннях, виключно природний, ненасильницький характер відродження української культури, утвердження ринкової економіки, підкріпленої соціальними гарантіями населенню.

І. Юхновський відповів на численні запитання депутатів, виборців, журналістів. Зокрема, присутні цікавилися тим, якими претендент бачить взаємовідносини України з іншими слов'янськими державами — Росією та Білорусією.

Побоювання, що ми розірвемо стосунки,— цілковитий абсурд. Зв'язки ці неймовірно сильні. Але чим менша система, тим скоріше в ній можна навести внутрішній порядок, захистити ринок. Однак наша держава має розвиватися у контакті з сусідами.

Було запитання й про відтворення Донецької-Криворізької республіки. Щодо цього І. Юхновський сказав так:

— Україна надто велика держава, щоб нею керувати з Києва, як раніше з центру. Україна має бути децентралізованою як в економічному, так і в культурному відношеннях: немає сенсу московський центр переносити у Київ. Я буду стояти за децентралізацію держави з точки зору економіки, тобто за те, щоб створювалися відповідні територіальні виробничі об'єднання, які будуть самостійно розпоряджатися своєю продукцією і забезпечувати себе сировиною, мати свої банки. Вони повинні бути об'єктами переговорів з аналогічними підприємствами інших країн. Україна повинна складатися не з 25 областей, як зараз, а з відповідного числа земель — скажімо, 12. Ці землі мають бути самостійні настільки, щоб забезпечити оптимізацію їх системи.

Центру ж слід передати тільки частину функцій. Так можна побудувати демократичну державу. Багатство — в її розмаїтті.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Донецьк.

УЛЬТИМАТУМІВ УКРАЇНА НЕ СПРИЙМАЄ

Антиукраїнська кампанія в засобах масової інформації день у день набирає силу. Пісня одна — Україна, мовляв, не хоче підписувати договір про економічну співдружність. Ясно, це жахає громадян України, які розуміють, що наша економіка настільки інтегрована в економіку колишнього Союзу, республік-держав, що без зв'язків з ними не зможе подолати кризу. Чого ж Верховна Рада, її Президія, Кабінет міністрів зволікають з підписанням економічного договору? Втім, конкретно про причини в центральній пресі, на радіо і телебаченні говорити невигідно, бо тоді стане зрозуміло, що саме Україна виступає ініціатором підписання економічного договору, **який був би виправданий для республіки. Невигідно — не говорять. І вже не важливо, як мовиться, «у нього вкрали, чи він украв», головне сказати: Україна ніяк не хоче стати на конструктивну позицію. І говорять. Чи не цілодобово відтоді, як Україна прийняла Акт про незалежність.** А між тим українська преса блокується відсутністю паперу. Республіканських газет і, передусім, газети Верховної Ради «Голос України» у кіосках вистачає у кращому разі на п'ять хвилин торгівлі... Натомість, вмикаючи телевізор чи радіоприймач, читаючи центральну пресу, скажімо «Известия», громадян України щодня бомбардують інсинуаціями про неконструктивність позиції українського парламенту, Президії, Кабінету міністрів, які, бачте, на алтар незалежності хочуть покласти добробут власного народу. І український обиватель, я нікого не хочу образити, думає, чого ж не хочуть керівники України підписувати економічний договір. Адже спробуй заправити автомобіль, чи скористатися послугами Аерофлоту — нема бензину-керосину, спробуй заробити гроші на виробництві — не заробиш, комплектуючих чи сировини немає. А що буде, коли шахти й зовсім стануть через відсутність лісу для кріплень... Ось такі думки викликають в обивателя інформація з центру і саме життя. То чи проголосує український громадянин за незалежність України? На зрив референдуму розраховують у центрі і, як не прикро, в Росії, керівництво якої ще донедавна було для нас, українців, взірцем демократії. Втім, ще тоді Олена Бонер висловлювала занепокоєння щодо ставлення Росії до суверенітету інших республік. На жаль, її побоювання справдилися. Підстави так твердити дає мені інформація, одержана в ході обговорення питання щодо договору про економічну співдружність на останньому засіданні Президії Верховної Ради України. **Виявляється, команда Г. Явлинського, І. Силаєва, Б. Єльцина докладає усіх зусиль, щоб заблокувати пропозиції, внесені Україною щодо економічного договору. Що ж конкретно пропонує Україна, ініціатор такого договору, про це ніде в центральних і російських засобах масової інформації не згадується.**

— В Алма-Аті на переговорах з представниками республік, — підкреслив на засіданні Президії перший віце-прем'єр Кабінету міністрів Костянтин Масик, — Україна висловила свої пропозиції і зауваження, що стосувалися грошового обігу, банківської та кредитної системи і найголовніше — власності колишнього Союзу і розподілу її. Йшлося, зокрема, про неприпустимість визнання однієї лише республіки правонаступницею власності колишнього Союзу. Бо кожна з республік має право на цю власність. У цьому відношенні склалися напружені відносини з Росією, яка проголосила себе, не рахуючись з іншими республіками - державами, правонаступницею власності колишнього Союзу. Це стосується банківських кредитів, алмазного і золотого фондів тощо. Окрему думку України щодо власності одноголосно прийняли усі 12 республік. Іншою умовою України щодо підписання договору про економічну співдружність є те, що республіки, які мають намір підписати такий договір, мають спочатку укласти двосторонні угоди. Крім того, опрацювати і прийняти ще кілька десятків угод, які б відображали механізми регулювання економічних відносин. І це не тільки умова чи пропозиція. Українські делегації економістів працюють нині в більшості республік для підготовки таких двосторонніх угод. Однак всі ці наші кроки нехтуються. У нас не лише складається враження, але є й **тверда думка, є дані, що нині центр, проводячи антиукраїнську політику в колишньому Союзі, намагається підштовхнути Україну до підписання договору про економічну співдружність, незважаючи на наші пропозиції й умови. Про це Б. Єльцин дуже чітко заявив. До того ж, Борис Миколайович сказав, що Росія підпише договір, якщо буде укладено ще 17 інших угод. Йдеться, зокрема, про продовольчу угоду на наступний рік. Уряд Росії проводить лінію на створення централізованих фондів, до яких би Україна направила своє продовольство. Розподіляли б його без участі України. Окремим рядком йдеться й про продовольче забезпечення Москви. Ми висловилися проти такої угоди. Централізованого фонду не повинно створюватися. Україна зобов'язується забезпечувати продовольством тільки збройні сили, розташовані на її території. Для них фонди передбачені.**

Врешті, викликає подив і те, що договір, запропонований на підписання республікам, ще й досі не надійшов до Верховної Ради. Точніше, він є, але жодна з наших пропозицій і домовленостей у ньому не врахована. Тому резонним видається запитання: чи має Україна підписувати те, з чим вона не згодна? В апараті Президента М. Горбачова мені заявили, що 17 жовтня о 13-й годині зауваження України розглядатиме Б. Єльцин, о 17-й годині — керівники Білорусії та Казахстану. На з'ясування ж наших позицій часу вже не вистачає, бо далі вже планується підписання самого договору.

Ще більше деталізував становище Голова Верховної Ради України Леонід Кравчук:

— Я говорив з Г. Явлинським, намагаючись з'ясувати, чи можуть бути все ж таки враховані всі наші пропозиції. Він тоді дав ствердну відповідь. В останній же бесіді з Президентом М. Горбачовим з цього ж питання з'ясувалося, що пропозиції, можливо, будуть враховані лише частково.

Члени Президії і присутні на засіданні народні депутати Дмитро Павличко, Ігор Юхновський, Володимир Пилипчук, Василь Євтухов, Андрій Печеров, Анатолій Чепурний, Степан Хмара та інші внесли ряд пропозицій, які мають зміцнити позиції України, захистити її суверенітет. Адже їй, як й іншим республікам, що не підпишуть договір про економічну співдружність на засадах, вигідних Росії, загрожує економічна блокада. Інакше як розцінити те, що заявив Б. Єльцин: усі розрахунки по поставках нафти, лісу, іншої сировини здійснюватимуться у доларовому обчисленні. Замість 60 карбованців за тонну вже й нову ціну запропоновано — 160 доларів. Виявляється, що всі республіки попереджені про це, окрема позиція по Україні, з якою, мовляв, треба ще розібратися. Ось такий ультиматум. Однак, здається справедливо зазначив Ігор Юхновський, що погрози ці сприймати серйозно не можна. Адже в самій Росії нині відбуваються настільки складні процеси у самовизначенні територій, що й сама Росія може опинитися без пального...

Слід, мабуть, враховувати й те, що через територію України проходить 6,9 тисячі кілометрів газопроводів з Росії. За міжнародними розрахунками, якщо вже ними оперують у Росії, Україна може зажадати 3,7 мільярда доларів щороку за їх використання.

Крапки над «і» на засіданні Президії Верховної Ради України розставив Перший заступник Голови Верховної Ради України Іван Плющ, пропозиції якого було прийнято на засіданні. Він, зокрема, підкреслив:

— На алма-атинській зустрічі дійшли висновку, що до підписання економічного договору необхідно укласти двосторонні угоди. Було зроблено відповідну заяву. Однак після повернення до Москви з Алма-Ати І. Силаєва та Г. Явлинського знову почався тиск з боку Президента М. Горбачова, щоб примусити республіки підписати запропонований договір, нехтуючи алма-атинськими домовленостями. Ультиматуми Україна не сприймає.

Я пропоную прийняти таке рішення: доручити Кабінету міністрів негайно укласти договори, з ким, він має з'ясувати сам, і сформувати на наступний господарський рік. Внести цей документ на розгляд Президії, а потім — Верховної Ради. Заборонити Голові Верховної Ради Леонідові Кравчукові брати участь у підписанні договорів. Ви знаєте, що вже порушувалося питання про те, щоб позбавити його права на час президентської кампанії виконувати свої обов'язки. Цього допустити не можна. Леонід Кравчук наділений повноваженнями Голови Верховної Ради. Але спекуляції навколо його особи треба припинити.

Президія прийняла також рішення й про те, що підписувати договір про економічну співдружність без врахування внесених Україною пропозицій республіка не буде. Делегацію ж спостерігачів до Москви буде направлено. Можливо, цей крок все ж таки змусить всіх сказати правду: Україна, ініціатор економічної співдружності, не підписала договір, бо не хоче стати жертвою тоталітаризму, політичного ошуканства, хто б не був їх авторами.

Світлана ПИСАРЕНКО,
парламентський оглядач «Голосу України».

Вибори Президента

П'ЯТЬ «Д» НА ПІДМОГУ

Профспілки — наймасовіша організація, що об'єднує мільйони трудящих. Практика виборів у демократичних країнах свідчить, що від впливу профспілок часом залежить доля претендента.

Як уже повідомляли, у Будинку незалежних профспілок України відбулася зустріч з кандидатом у президенти України Л. Кравчуком. Свій виступ він побудував в основному на викладенні і тлумаченні окремих важливих розділів своєї передвиборної програми. Кандидат назвав її умовно п'ять «Д». Це — державність, демократія, духовність, достаток і довір'я.

Через обмаль часу найбільш грунтовно у виступі були розкриті два розділи з програми, а саме: державність і демократія. Визначальним у державності, наприклад, на думку кандидата, є незалежність і самостійність України. Нова Україна, її багатомільйонний і багатостраждальний народ державності, по суті, не мав ніколи. До основних постулатів нової України передбачається два моменти — державна організація суспільства на республіканському рівні та самоврядні території. Коротко кажучи, це сильна президентська адміністрація і децентралізація її на місцях, де найширші повноваження матимуть Ради (кандидат вважає, що нинішню назву їх міняти не слід). Водночас, як було підкреслено, автономне місцеве самоврядування не буде мати державних функцій, що належатиме Верховній Раді.

Перший етап створення нової державності закінчиться 1 грудня, в день проведення всеукраїнського референдуму. Другий етап розпочнеться з розбудови незалежної України за власною моделлю. Пізніше, під час відповідей на запитання, Леонід Макарович відповів, яким чином він це мислить: однаковий для всіх (дорослих і дітей) стартовий рівень, тобто держава надасть можливості меншою кількістю власних грошей (приблизно за 1,5—1,6 тисячі карбованців) викупити документ (акцію, скажімо) вартістю 4,5—5,0 тисяч карбованців. Присутні в залі пенсіонери захвилювались: а як бути їм та іншим неімущим верствам населення? Кравчук відповів, що це питання треба ще вивчити. Як на мене, такий варіант приватизації мало прийнятний, оскільки десь половина населення України не зможе нічого викупити.

Торкнувшись другого важливого «Д» — демократії, кандидат у президенти назвав найголовніші ознаки її. Ось вони: людина — найвища цінність; рівні можливості; рівні умови; ліквідація і недопустимість привілеїв, що не передбачені законом; руйнування номенклатурної системи; всебічна підтримка ініціативи, конкуренції і підприємництва. Досягти всього цього можна завдяки суверенітету і державності. Саме незалежна Україна здатна виростити дружні сходи демократії.

Певний час зустрічі було відведено відповідям на запитання присутних у залі. До речі, деякі з них не могли навіть сформулювати запитання кандидатові в президенти і разом з тим Голові Верховної Ради. От тільки прикро, що окремі профспілкові активісти, що називають себе захисниками трудящих, шумом у залі не давали їм можливості висловити до кінця своєї думки. Хіба це демократично?

Запитань було багато. Назву відповіді на них лишень ті, що цікавлять багатьох. Зокрема, у жовтні-листопаді буде прийнято закон про відпустки; тоді ж, коли на сесії Верховної Ради буде затверджуватись бюджет республіки на 1992 рік, з'явиться можливість для працівників освіти і медицини виділити на зарплату більше коштів; Кравчук і надалі добиватиметься, щоб Києву, нарешті, було надано статус міста, що потерпіло від чорнобильської катастрофи.

...А в той час на майдані Незалежності йшла агітація за іншого кандидата в президенти. Незалежна Україна має вибір.

Володимир РУБЧАК,
оглядач з питань діяльності політичних партій та громадських рухів.

Вибори Президента —

ІНКОГНІТО З КИЄВА

По-різному проводять свою передвиборну кампанію на Донеччині претенденти в кандидати і кандидати у президенти України. З тисячами жителів шахтарського краю зустрілись В. Чорновіл, В. Яворівський, І. Юхновський, В. Гриньов, Л. Лук'яненко.

А ось інша тактика. Вважай, інкогніто перебував на Донеччині народний депутат О. Коцюба. В обласну прокуратуру було викликано — ніби на нараду — всіх міських і районних прокурорів. Як з'ясувалось, такої напівсекретності вимагала зустріч колег із О. Коцюбою — ще одним претендентом у кандидати в президенти. Присутнім роздали купу підписних листів — дійте, мовляв, збирайте підписи для Олександра Павловича!

Юрій ТИМОФІЙОВИЧ.

І таке буває —

ПЛАКАЛИ РЕДАКЦІЙНІ ГРОШИКИ

14 травня газета «Гадяцький вісник» надрукувала анонімний матеріал, у якому стверджувалося, що директор Рашівської середньої школи «хоче національної крові» та висувався ще ряд обвинувачень. 14 жовтня завершився суд за позовом Олексія Басараба до газети. Суд постановив зобов'язати редакцію виплатити позивачеві три тисячі карбованців і у десятиденний термін вибачитися перед ним на шпальтах газети. О. Басараб пов'язує вихід згаданої публікації із своїм членством у Русі.

Рух-Прес.

ДІЄ КОНГРЕС ДІЛОВИХ ЛЮДЕЙ УКРАЇНИ

Установчий з'їзд Конгресу, що відбувся у вересні 1991 року, затвердив статут незалежного громадського об'єднання, до якого увійшли Селянська спілка України, Спілка орендарів і підприємців України, ряд асоціацій та представників українського бізнесу, що міцніє з кожним днем.

Серед учасників Конгресу — спільне Українсько-австрійське підприємство «Мінолта Трейдінг Україна», науково-виробниче об'єднання «Точелектроприлад», науково-виробниче впроваджувальне підприємство «Новінтех» з Харкова, республіканське інформаційне об'єднання «УкрНТІ», Республіканське акціонерне товариство «Українська біржа». А всього в об'єднанні представлено більше тисячі юридичних осіб, які й розгорнули роботу з правового захисту представників українського бізнесу, їх інформаційного забезпечення, підготовки кадрів для ринкових структур тощо. Конгрес сприяє також зовнішньоекономічній діяльності своїх членів.

Наступний з'їзд намічено провести 29—30 жовтня в Одесі. Головна мета — визначення позиції українського бізнесу у питаннях приватизації і роздержавлення, обговорення стратегії і тактики радикалізації економічних реформ, створення нової системи ефективної ринкової економіки незалежної України.

Членства у Конгресі можуть набути всі підприємці, що діють на ринку України та поза її межами, поділяють цілі незалежного громадського об'єднання.

Адреса головної штаб-квартири Конгресу: 252601, м. Київ, вул. Прорізна, 15, кімната 24.

Довідки за телефонами: у Києві (044) 229-52-36, 229-52-84. Факс: 229-52-84.

СУД З ДУШКОМ

Життя Рад —

У таких випадках кажуть: а миш'ячком не пробували? Підвал будинку Суворівського райнарсуду Одеси вже багато років затоплено водою. А останнім часом його піді... одним словом, в результаті аварій приміщення суду періодично затоплюється... фекаліями. Неможливість працювати в такому приміщенні підтвердила санепідстанція.

Не в кращому становищі «третя влада» і в інших місцях Одещини: в місті Рені приміщення суду в мокрому, напівпідвальному приміщенні, де прогнила підлога, облупилися стіни, немає опалення, решето нагадує дах суду в Татарбунарах, в залі засідань обвалюється стеля. Ще одну зиму проведуть без опалення, яке вийшло з ладу і не ремонтується, в Миколаївці...

Суди, адвокатські та нотаріальні контори вимагають від місцевих Рад виконання розпорядження Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука про пріоритетну передачу приміщень колишніх райкомів партії тим судам, які знаходяться в аварійному стані. Та Ради не поспішають. Вони або самі обживають більш зручні приміщення, або шукають, кому вигідно здати в оренду. Як би не підмочити їм свою репутацію...

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеська область.

Подробиці

БУВ І В ДОНБАСІ ЯДЕРНИЙ ВИБУХ

Понад 10 років тому, а точніше в 1979 році, на Єнакіївській шахті «Юнком» з метою попередження раптових викидів вугільного пилу і метану без зайвого розголосу було проведено ядерний вибух, як тоді його кваліфікували — «експеримент «Кливаж» для потреб народного господарства». Отой підземний «чорнобиль» дав нульовий результат. Точніше, його наслідків-впливу на природу, навколишнє середовище, на підземні грунтові води ніхто не знає й донині. А викиди на шахтах як були, так і є. І люди як гинули, так і гинуть.

Нещодавно гірники об'єднання «Орджонікідзевугілля» знову провели в останню дорогу своїх товаришів. На дільниці № 121 шахти «Юнком», де відбувся колись «ядерний експеримент», під час раптового викиду багатотонної маси вугілля і газу загинули шахтарі Р. Шепілов та О. Карпекін, залишивши сиротами чотирьох дітей.

З початку року лише в об'єднанні «Орджонікідзевугілля» загинуло 11 гірників...

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецька область.

ТЕЛЕБІРЖА ІНФОРМУЄ

Ви маєте проблеми з придбанням або реалізацією товарів! А може вам необхідна реклама! Звертайтеся у програму «Телебіржа інформує». Сьогодні вперше ми пропонуємо вашій увазі частину нашої інформації.

1. Автомобиль ГАЗ-63 в хорошем состоянии. Цена — 30 тыс. руб.
2. Автомобиль «Москвич-2141 «Супер». Цена — 105 тыс. руб (нал.).
3. Кран мостовой электрический. Цена — 35 тыс. руб. (нал.).
4. Экскаватор ЭО2621 «Беларусь». Цена — 80 тыс. руб.
5. Телефонные аппараты НТ8686. Цена — 430 руб. шт. Мин. партия — 1 тыс. шт.
6. Непрерывный узкополосный перестраиваемый лазер на красителе. Цена — 63 тыс. руб. шт.
7. Блок проявки для ксерокса Рикон М100. Цена — 9,45 тыс. руб.
8. Картридж к принтерам EPSON. Цена — 105 руб. шт.
9. Термобумага для факсов. Цена — 190 руб. рул. Мин. — 500 рул.
10. Термобумага для факсов. Цена 185 руб. рул. Мин. — 1 тыс. рул.
11. Термобумага для факсов. Цена — 216 руб. рул. Мин. — 12 рул.
12. Зонтики (Гонконг). Цена — 180 руб. шт. Мин. партия — 500 шт.
13. Электробритвы фирмы Remington. Цена — 265 руб. шт. Мин. партия — 250 шт.
14. Аудиокассеты MAXEL 90 (Германия). Цена — 19,5 руб. шт.
15. Муз. центр «BUSN». Цена — 9,45 тыс. руб. Имеется 18 шт.
16. Муз. центр «GOLD STAR» ФМ22л. Цена — 8,985 тыс. руб. шт.
17. Видеомагнитофоны «AIWA—НУ—К510» Цена — 12 тыс. руб. шт.
18. Печи СВЧ «GOLD STAR» МА—65258, 18 л. Цена 8,4 тыс. руб. шт.
19. Плитка облицовочная. Цена — 47 руб. шт. Мин. парт. — 1 тыс. кв. м.
20. Масло пихтовое. Цена — 320 руб. л. Мин. партия — 400 л.
21. Телевизоры «Шилялис 405-Д1» ч/б, автомоб. Цена — 2060 руб.
22. Сборный дачный дом с мансардой, площадь 55 кв. м, 2 этажа. Цена — 30 тыс. руб. комп.
23. Сборный жилой дом, площадь 100 кв. м, 4 комнаты, утепленный. Цена — 80 тыс. руб. комп.
24. Предоставляется кредит юридическим лицам на территории Украины сроком от 1 месяца до 1,5 лет, с уплатой 20—26 процентов годовых.
25. Малое предприятие меняет телевизоры «Электрон» на бензин АИ-93, 60—120 тонн.
26. Приобретем новые автомобили ВАЗ. Оплата в рублях.
27. Приобретем автомобиль ВАЗ-2109, новый. Цена — 100 тыс. руб.
28. Приобретем автомашины КРАЗ-255, 260, Урал-375, новые.
29. Приобретем 1-, 2-, 3-х комнатные квартиры в г. Киеве. Оплата в рублях и в СКВ.

Замовлення сьогодні — це ваш успіх завтра.

Ми чекаємо на Ваші пропозиції за адресою: 252032. Київ-32, вул. Комінтерна, 5. «Телебіржа — Хіала». Тел. 224-00 45, 224-61-26, Факс 224-00-45.

КАРТИНКИ З ЗООПАРКУ

Замовте словечко про бідних тварин

Чи буде голод нинішньої зими! Здається, про це сьогодні говорять усі. І лише підопічні Київського зоопарку участі в цих дискусіях не беруть. Те, що голод буде для них реальністю, — це факт. Та й крім нього проблем багато. Але, незважаючи на все це, нам тут були раді.

— А в нас новонароджений тапірчик є. Ходімо, покажу.— Цими словами зустріла нас Аліна Бречко, старший науковий співробітник Київського зоопарку.

Немовля виявилося довірливою і дуже симпатичною свинкою, хіба що лише в смужечку. Народження цієї тропічної тварини, хоча вона й розмножується в неволі, для зоопарку — подія чимала. Добродушна мама-тапірчиха, очевидно, задоволена увагою, яку ми виявили до її сімейства, раз по раз намагалася лизнути фотоапарат.

Кажуть, в минулому столітті колоністи Південної Америки орали з допомогою приручених тапірів, запрягаючи їх у плуг. Можливо. Тут, у клітці, вони здаються зовсім домашніми тваринами.

Маленький тапірчик також був радий нашому знайомству. Дзигою крутився він біля своєї товстої неповороткої матері, щоразу підставляючи їй свій малесенький чудовий хоботок. Напевно, для поцілунку.

Спочатку нас попередили: малюка не фотографувати, не наврочити б. Та потім дозволили — зробили виняток.

Інша наша знайома, жирафа Стеша, також виявилася дуже цікавою. Поки ми спілкувалися з тапірами, вона увесь час, щоправда мовчки, дивилася в наш бік. Це взагалі наймовчазніша тварина в світі, хоча язик у неї найдовший — виростає аж до півметра.

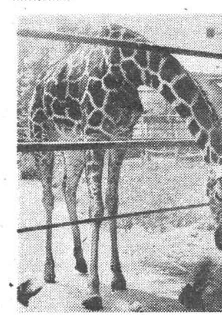
Пам'ятаєте дитячу пісеньку: . У жирафа-графа шкура с пятнами.

Можна с ним в пятнашки поиграть...

А виявляється, жираф'ячі плями неповторні, як відбитки пальців у людини. Як таке диво не сфотографувати?

Поруч живе слон на ім'я Бой. Назвали його так тому, що характер у нього суворий, войовничий. Недавно в слоннику ремонт робили, стіни красивою плиткою обклали. Та Бою це не сподобалось. Плитку він поздирав і акуратно поскладав на купу.

Про сумну історію нашого слона колись розповіла ТСН. Вся країна дізналася, що вже два роки Бой живе без подруги. Сумує.

А та єдина в нашій країні слониха, з якою Бой міг би подружитися, катається, прикута ланцюгами, в металічному саркофазі містами й селами. Ніяк не вдається Київському зоопарку зісватати довгождану наречену для свого рідкісного підопічного. Навіть спроба вирішити питання через Бориса Єльцина не мала успіху. І йому відмовили.

Господар слонихи, московський зооцирк, відмовився від 150 тисяч карбованців за неї, натомість запропонував за ці гроші віддати її в оренду на два роки. А такий короткий термін — велика психологічна травма для цих високорозвинутих тварин.

От так, через людську незговірливість страждають двоє, закутих у неволю, представників виду, який уже майже зник з нашої планети.

Увесь день біля Боєвого вольєра людно, та не бачать дівчата й хлопчики смутку в очах самотнього слона...

Після суботнього та недільного дня в численних піддопічних зоопарка — вихідний. І це не випадково. В ці дні звірі поглинають стільки солодощів, які приносять діти та їхні батьки, що в них довго болять животи.

Але це ще не найстрашніше.

(Закінчення на 9-й стор.).

У Я

...Ми на і
тинському
тився на на
гують атри
ного «вчора
цьому ринк
червоні пер
них відомст
галузевих м
женням Ма
рехідні вим
соціалістичн
«Кращій д
му механіз
нітні значк
ніна, Дзерж
ва. Все це
за конверт
рехідний
можна при

НАУКО

Верх
бінат
компл
гійні
робітн
фесі

— маш
розкривних
2000 крб.
— поміч
скаваторів
— машин
1400 крб.
— водії
до 1600 кр
— апара
цехів до 1
— еле
крб.
— слюса
— камен
— муляр
крб.
Робітник
затвердже
ють право
не забезп
50—55 ро

Висока
спроможн
дукції угор
МУМ».

Укласти
придбання
ставці «
проводить
10 до 17
ні вист
центру за
Львівська

На вист
комерційн
риством
з фірмою
представл
— копі
— друка
— перс
та мережі
— засоб

«УКІ

Від
ник», н

ПЕР
РЕДП

ПЕР
МА Д
РЕДА

Наступний з'їзд намічено провести 29—30 жовтня в Одесі. Головна мета — визначення позиції українського бізнесу у питаннях приватизації і роздержавлення, обговорення стратегії і тактики радикалізації економічних реформ, створення нової системи ефективної ринкової економіки незалежної України.

Членства у Конгресі можуть набути всі підприємці, що діють на ринку України та поза її межами, поділяють цілі незалежного громадського об'єднання.

Адреса головної штаб-квартири Конгресу: 252601, м. Київ, вул. Прорізна, 15, кімната 24.

Довідки за телефонами: у Києві (044) 229-52-36, 229-52-84. Факс: 229-52-84.

...УШКОМ

...ховної Ради України Леоніда Кравчука про пріоритетну передачу приміщень колишніх райкомів партії тим судам, які знаходяться в аварійному стані. Та Ради не поспішають. Вони або самі обживають більш зручні приміщення, або шукають, кому вигідно здати в оренду. Як би не підмочити їм свою репутацію...

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеська область.

...ЯДЕРНИЙ ВИБУХ

...викиду багатотонної маси вугілля і газу загинули шахтарі Р. Шепілов та О. Карпекін, залишивши сиротами чотирьох дітей.

З початку року лише в об'єднанні «Орджонікідзевугілля» загинуло 11 гірників...

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецька область.

...ОПАРКУ

А та єдина в нашій країні слониха, з якою Бой міг би подружитися, катається, прикута ланцюгами, в металічному саркофазі містами й селами. Ніяк не вдається Київському зоопарку зісватати довгождану наречену для свого рідкісного підопічного. Навіть спроба вирішити питання через Бориса Єльцина не мала успіху. І йому відмовили.

Господар слонихи, московський зооцирк, відмовився від 150 тисяч карбованців за неї, натомість запропонував за ці гроші віддати її в оренду на два роки. А такий короткий термін — велика психологічна травма для цих високорозвинутих тварин.

От так, через людську незговірливість страждають двоє, закутих у неволю, представників виду, який уже майже зник з нашої планети.

Увесь день біля Боєвого вольєра людно, та не бачать дівчата й хлопчики смутку в очах самотнього слона...

Після суботнього та недільного дня в численних піддопічних зоопарка — вихідний. І це не випадково. В ці дні звірі поглинають стільки солодощів, які приносять діти та їхні батьки, що в них довго болять животи.

Але це ще не найстрашніше.

(Закінчення на 9-й стор.).

ТЕЛЕБІРЖА ІНФОРМУЄ

Ви маєте проблеми з придбанням або реалізацією товарів! А може вам необхідна реклама! Звертайтеся у програму «Телебіржа інформує». Сьогодні вперше ми пропонуємо вашій увазі частину нашої інформації.

1. Автомобиль ГАЗ-63 в хорошем состоянии. Цена — 30 тыс. руб.
2. Автомобиль «Москвич-2141 «Супер». Цена — 105 тыс. руб (нал.).
3. Кран мостовой электрический. Цена — 35 тыс. руб. (нал.).
4. Экскаватор ЭО2621 «Беларусь». Цена — 80 тыс. руб.
5. Телефонные аппараты НТ8686. Цена — 430 руб. шт. Мин. партия — 1 тыс. шт.
6. Непрерывный узкополосный перестраиваемый лазер на красителе. Цена — 63 тыс. руб. шт.
7. Блок проявки для ксерокса Рикон М100. Цена — 9,45 тыс. руб.
8. Картридж к принтерам EPSON. Цена — 105 руб. шт.
9. Термобумага для факсов. Цена — 190 руб. рул. Мин. — 500 рул.
10. Термобумага для факсов. Цена 185 руб. рул. Мин. — 1 тыс. рул.
11. Термобумага для факсов. Цена — 216 руб. рул. Мин. — 12 рул.
12. Зонтики (Гонконг). Цена — 180 руб. шт. Мин. партия — 500 шт.
13. Электробритвы фирмы Remington. Цена — 265 руб. шт. Мин. партия — 250 шт.
14. Аудиокассеты MAXEL 90 (Германия). Цена — 19,5 руб. шт.
15. Муз. центр «BUSN». Цена — 9,45 тыс. руб. Имеется 18 шт.
16. Муз. центр «GOLD STAR» ФМ22л. Цена — 8,985 тыс. руб. шт.
17. Видеомагнитофоны «AIWA—НУ—К510» Цена — 12 тыс. руб. шт.
18. Печи СВЧ «GOLD STAR» МА—65258, 18 л. Цена 8,4 тыс. руб. шт.
19. Плитка облицовочная. Цена — 47 руб. шт. Мин. парт. — 1 тыс. кв. м.
20. Масло пихтовое. Цена — 320 руб. л. Мин. партия — 400 л.
21. Телевизоры «Шилялис 405-Д1» ч/б, автомоб. Цена — 2060 руб.
22. Сборный дачный дом с мансардой, площадь 55 кв. м, 2 этажа. Цена — 30 тыс. руб. комп.
23. Сборный жилой дом, площадь 100 кв. м, 4 комнаты, утепленный. Цена — 80 тыс. руб. комп.
24. Предоставляется кредит юридическим лицам на территории Украины сроком от 1 месяца до 1,5 лет, с уплатой 20—26 процентов годовых.
25. Малое предприятие меняет телевизоры «Электрон» на бензин АИ-93, 60—120 тонн.
26. Приобретем новые автомобили ВАЗ. Оплата в рублях.
27. Приобретем автомобиль ВАЗ-2109, новый. Цена — 100 тыс. руб.
28. Приобретем автомашины КРАЗ-255, 260, Урал-375, новые.
29. Приобретем 1-, 2-, 3-х комнатные квартиры в г. Киеве. Оплата в рублях и в СКВ.

Замовлення сьогодні — це ваш успіх завтра.

Ми чекаємо на Ваші пропозиції за адресою: 252032. Київ-32, вул. Комінтерна, 5. «Телебіржа — Хіала». Тел. 224-00 45, 224-61-26, Факс 224-00-45.

Реалії

У ЯЛТІ, НА РИНОЧКУ

...Ми на імпровізованому ялтинському ринку, що розмістився на набережній. Тут торгують атрибутами комуністичного «вчора». Чого тільки на цьому ринку немає. Живописні червоні перехідні прапори різних відомств (від ЦК КПРС до галузевих міністерств), з зображенням Маркса і Леніна, перехідні вимпели «Переможець соціалістичного змагання», «Кращій доярці», «Передовому механізаторові» і різноманітні значки з портретами Леніна, Дзержинського, Свердлова. Все це продається тільки за конвертовану валюту. Перехідний червоний прапор можна придбати за 90—120 американських доларів, вимпел за 5—8, значок — за 1—3. А зірочка жовтенят з фотографією маленького Володі Ульянова оцінюється в 50 центів.

Майже дві години «прокрасувався» на набережній величезний прапор з зображенням Маркса, Енгельса, Леніна та Сталіна. Його придбав турист з Сейшельських островів за 320 доларів.

Ціни, як то кажуть, «кусаються». Не потрібні в нашій країні нікому атрибути комуністичної епохи купуються зарубіжними колекціонерами. Це вже свого роду антикваріат.

Олександр ПІЛАТ,
журналіст.

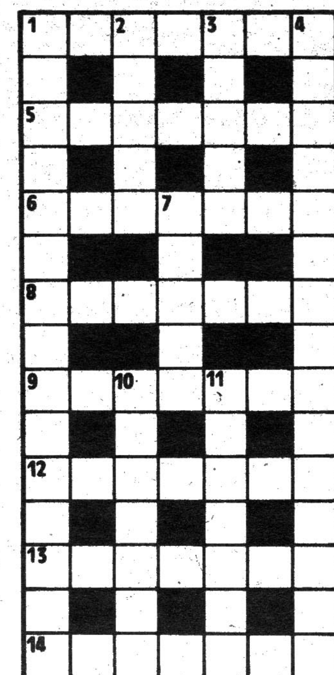
Оказії

ПИТАННЯ НЕ СТОЇТЬ РУБА

Один з претендентів на посаду президента України живе у Лисичанську на Луганщині. У програмі безпартійного пенсіонера Володимира Чуйка є і приватизація, і професійна армія й навіть... підвищення чоловічої потенції. На жаль, цей факт не зацікавив земляків претендента. Мабуть, з потенцією в Лисичанську все добре. Тому пан Чуйко зняв свою кандидатуру. Плач, Україно! Не дочекаєшся ти тепер демографічного вибуху. Адже всі інші претенденти про потреби наших чоловіків у своїх програмах не сказали ні слова.

ІВА «Схід».

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 1. Український народний парний танець. 5. Мінерал гідротермального походження. 6. Віяло. 8. Київський удільний князь. 9. Французький поет, двічі ув'язнений за сатиричні пісні. 12. Речення у вигляді назви установи, книги, картини тощо. 13. Живі захисники рослин від шкідників. 14. Ріка в Північній Америці.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Частина амуніції водолаза. 2. Європейська держава. 3. Персонаж казки О. Пушкіна. 4. Наука, яка вивчає спадковість ознак людини. 7. Історична назва Північної Монголії. 10. Діалог. 11. Невезучий, невмілий чоловік.

Відповіді на кросворд «ЗАГАДКИ», надрукований 11 жовтня.

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 5. Каштан. 6. Бензин. 10. Мороз. 11. Косар. 12. Веселка. 15. Ставок. 16. Горщик. 18. Блоха. 19. Осінь. 23. Злодій. 25. Примус. 29. Макогін. 31. Окріп. 32. Сосна. 33. Плакат. 34. Мисник.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Завод. 2. Кашкет. 3. Лелека. 4. Вихор. 7. Лопата. 8. Двері. 9. Часник. 13. Водогін. 14. Повітря. 20. Ялинка. 22. Бузина. 24. Гроші. 26. Капкан. 27. Сірник. 28. Віяло. 30. Комин.

ПО КОЛУ: 17. Дорога. 21. Чаплія.

ГОЛОС України

Реалії

…ТІ, НА РИНОЧКУ

…зованому яй… що розміс… …ій. Тут тор… …комуністич… …тільки на …: Живописні …прапори різ… …ЦК КПРС до …тв), з зобра… …Леніна, пе… …Переможець …змагання», …Передово… …і різнома… …ортретами Ле… …тами, Свердло… …ться тільки …алюту. Пе… …ий прапор …за 90—120 американських доларів, вимпел за 5—8, значок — за 1—3. А зірочка жовтенят з фотографією маленького Володі Ульянова оцінюється в 50 центів.

Майже дві години «прокрасувався» на набережній величезний прапор з зображенням Маркса, Енгельса, Леніна та Сталіна. Його придбав турист з Сейшельських островів за 320 доларів.

Ціни, як то кажуть, «кусаються». Не потрібні в нашій країні нікому атрибути комуністичної епохи купуються зарубіжними колекціонерами. Це вже свого роду антикваріат.

Олександр ПІЛАТ,
журналіст.

Реклама

Оказії

ПИТАННЯ НЕ СТОЇТЬ РУБА

Один з претендентів на посаду президента України живе у Лисичанську на Луганщині. У програмі безпартійного пенсіонера Володимира Чуйка є і приватизація, і професійна армія й навіть... підвищення чоловічої потенції. На жаль, цей факт не зацікавив земляків претендента. Мабуть, з потенцією в Лисичанську все добре. Тому пан Чуйко зняв свою кандидатуру. Плач, Україно! Не дочекаєшся ти тепер демографічного вибуху. Адже всі інші претенденти про потреби наших чоловіків у своїх програмах не сказали ні слова.

ІВА «Схід».

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 1. Український народний парний танець. 5. Мінерал гідротермального походження. 6. Віяло. 8. Київський удільний князь. 9. Французький поет, двічі ув'язнений за сатиричні пісні. 12. Речення у вигляді назви установи, книги, картини тощо. 13. Живі захисники рослин від шкідників. 14. Ріка в Північній Америці.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Частина амуніції водолаза. 2. Європейська держава. 3. Персонаж казки О. Пушкіна. 4. Наука, яка вивчає спадковість ознак людини. 7. Історична назва Північної Монголії. 10. Діалог. 11. Невезучий, невмілий чоловік.

Відповіді на кросворд «ЗАГАДКИ», надрукований 11 жовтня.

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 5. Каштан. 6. Бензин. 10. Мороз. 11. Косар. 12. Веселка. 15. Ставок. 16. Горщик. 18. Блоха. 19. Осінь. 23. Злодій. 25. Примус. 29. Маногін. 31. Окріп. 32. Сосна. 33. Плакат. 34. Мисник.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Завод. 2. Кашкет. 3. Лелена. 4. Вихор. 7. Лопата. 8. Двері. 9. Часник. 13. Вогонін. 14. Повітря. 20. Ялинка. 22. Бузина. 24. Гроші. 26. Капкан. 27. Сірник. 28. Віяло. 30. Комин.

ПО КОЛУ: 17. Дорога. 21. Чапля.

КОЗАКИ-КНИЖНИКИ

Вернісаж

Давнім традиціям властиве забуття. Але не вимирання. Екслібрис, книжковий знак — теж традиція, що на Україні живе з другої половини XVI століття. Були злети, були падіння і напівзабуття. І ось — виставка з ініціативи Товариства книголюбів і республіканського громадсько-політичного та культурного центру. Виставку вже бачило Запоріжжя, Хортиця. А нині графічні мініатюри демонструються на Хрещатику, 2. Географія творів — уся Україна, а також Литва, Польща, Канада. А спільне одне — козацька тема. А незвичне те, що виставка — некомерційна. І це — на шляху до ринку! Що ж, козаків теж не завжди можна було зрозуміти.

Юліана ШЕВЧУК.

З КНИЖОК М. НЕЙМЕШ

На фото — експонат з виставки.

Навколомистецькі новини

«ТРЕТЬЯКОВКА» ВИСТАВИЛА УКРАЇНУ

Італійські мафіозі виставили «Третьяковку»

Як стало відомо, в Генуї (Італія), де експонувалася виставка Державної Третьяковської галереї «Російське мистецтво епохи Олександра II», вчинено крадіжку зі зламом. Грабіжники винесли 18 полотен, що належать Рєпіну, Перову, Маковському, Саврасову, Шишкіну. Найціннішою серед них вважається картина Іллі Рєпіна «Відпочинок», яку було застраховано на 900 тисяч карбованців. Загальна ж сума страховки викрадених полотен — 9 мільйонів карбованців. Італійська сторона заявила, що викрадені цінності оцінюються від 7 до 10 мільярдів лір.

Втім, на думку італійських органів, що проводять розшук, у них є всі шанси повернути вкрадене, оскільки полотна є шедеврами тільки в межах Росії, а на Заході особливої цінності не мають. Проте я схильний думати, що полотна, наприклад Іллі Рєпіна, є цінними і для України, бо художник, визначаючи свою національну приналежність, писав: «Я не їх (Росії. — авт.), — я ваш».

Отже, «Третьяковку» виставили, але зберігається надія на повернення викрадених речей. В цьому зв'язку було б цікаво дізнатися, чи не збирається і Росія повернути колинебудь виставлені нею культурні цінності України, які сьогодні зберігаються в тій же «Третьяковці». Адже чи не перше «виставлення» відбулося ще в 1155 році, коли Андрій Боголюбський, напавши на Київ, насильно вивіз ікону Вишгородської богоматері, привезену туди з Царгорода. Сьогодні для більшості людей вона відома під назвою ікони Володимирської богоматері і зберігається в «Третьяковці». Те саме стосується ікони Богоматір велика Панагія (Оранта), датованої 12 століттям. Ще донедавна її приписували Ярославській школі, але нещодавно вона була ідентифікована в приналежності іконнику Алімпію, чи мозаїчного образу святого Дмитра Солунського і одного із двох візантійських барельєфів Михайлівського Золотоверхого собору, вивезених до тієї ж «Третьяковки» уже в не такі далекі часи. Цей перелік можна продовжувати без кінця.

Коли ж нам почнуть повертати виставлені культурні цінності, чи хоча б давати правильні і не перекручені відомості про їх походження?

Сергій ЛАВРЕНЮК.
Київ.

ПОГОДА

19 та 20 жовтня у південно-східних областях та в Криму без опадів. Уночі та в першу половину дня місцями туман. На решті території часом дощі, 20 жовтня в Карпатах з мокрим снігом. Вітер південний та південно-західний, 5—12, місцями пориви 15—20, у Карпатах до 24 метрів за секунду. Температура сьогодні вдень в західній частині республіки 13—18, у східній — 19—24 градуси.

По Києву та області сьогодні вдень часом невеликий дощ. Вітер південний, 5—10 метрів за секунду, місцями пориви 15—20 метрів за секунду. Температура 13—18 градусів.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Чергова по випуску новин Катерина ВОРОНЕНКО.
Тел. 441-88-26.

Пригода

ЗРОБИЛИ ВОВКА ВОВКОМ!

У селі Долішній Шепіт Вижницького району, серед білого дня вовчиця накинулася на ученицю місцевої школи Наталку Зеленюк і почала тягнути її в смерекову гущавину. На крик дівчинки вибігли люди з хат, одбили жертву у вовчиці.

Потім тварина з'являлася ще кілька разів у різних кінцях села. Єгері місцевого лісгоспу висловлюють припущення, що у вовчиці хтось викрав з лігва малят і тепер вона хоче помститися людям.

Василь БАБУХ, власний кореспондент «Голосу України».
Чернівецька область.

Знак біди

ВУЗЬКІ МОСТИ

Чомусь останнім часом повужчали мости через Південний Буг у Вінниці. Як правило, це стосується водіїв тролейбусів. Не встиг вигхунути відгомін про аварію на мосту по центральній артерії міста, яка принесла людські жертви, як на іншій, по вулиці Чекістів, знову трапилася надзвичайна подія. Водій тролейбуса № 202 Ю. Подкуйко не витримав бокового інтервалу і наїхав на металевий турнікет. Внаслідок аварії у тролейбуса було відірвано задню частину салону і трьох пасажирів з важкими травмами доставлено до лікарні.

Володимир БРЕДУН, журналіст.
Вінниця.

Круглий стіл

ЧЕРЕЗ ТЕРНИ

НЕПРОСТО сьогодні пробиватися і ставати на ноги всьому новому, прогресивному. Особливо стосується це кардинальних змін у економіці. Було б легше, якби діяли відповідні закони, якби існував правовий захист новацій у економічному житті. На жаль, цього немає. Тому саме правовий захист діяльності орендарів та підприємців і став темою розмови учасників круглого столу в редакції газети «Голос України».

У розмові взяли участь народні депутати України О. БАРАБАШ, Б. МАРКОВ, Л. БІЛИЙ, перший віце-президент, генеральний директор Спілки орендарів та підприємців України В. ХМІЛЬОВСЬКИЙ, директор орендного підприємства «Херсонпостачзбут» Ю. РАБІНЕР, директор херсонської юридичної фірми «Цивіліс» В. АВЕР'ЯНОВА, начальник відділу вдосконалення господарського законодавства Вищого арбітражного суду України В. ДЖУНЬ, начальник управління по нагляду за виконанням законів у соціально-економічній сфері Прокуратури України В. КОЛЯДА, заступник голови Держкомітету України по сприянню малим підприємствам і підприємництву В. МАРИНІН, начальник відділу трудового потенціалу і соціальної захищеності населення Мінекономіки України О. ЯРЕМЕНКО, старші наукові співробітники Інституту держави і права, кандидати юридичних наук М. УСЕНКО, П. КУЛИНИЧ, доктор юридичних наук Ц. БИЧКОВА.

Вів засідання круглого столу народний депутат, головний редактор газети «Голос України» С. ПРАВДЕНКО.

Володимир КОЛЯДА: Оренда — це своєрідний міст між двома формами власності, могильник зрівнялівки.

Олександр БАРАБАШ: Закон просто для закону нам не потрібний.

Марія УСЕНКО: При оренді є два види власності, але вони аж ніяк не змішані.

Юрій РАБІНЕР: Ми завалили область товарами...

Борис МАРКОВ: Що мене хвилює? Різкий крен уряду в бік затискування всього того, що було зроблено в справі роздержавлення.

...А міністерство робить свою справу

Головуючий перше слово надав представникові Вищого арбітражного суду України, щоб виявити його позицію, адже саме від рішень арбітражу багато що залежить.

В. Джунь: Після проголошення Акта про незалежність в Україні склалася нова політична ситуація. І пов'язана вона з тим, що чинним на території України є тільки її законодавство. Але не секрет, що українським законодавством сьогодні регулюється дуже обмежене коло економічних відносин. Тому арбітражний суд змушений був звернутися до Верховної Ради з проханням дати роз'яснення щодо можливості застосування законів колишнього СРСР на той період, поки ще не прийняте відповідне українське законодавство, звісно, якщо їх положення не суперечать Акту про незалежність та закону про економічну самостійність нашої республіки.

Верховна Рада відреагувала на це досить оперативно, і вже 12 вересня з'явилася її постанова про те, що на території України застосовуються законодавчі акти колишнього Союзу в тих межах, коли відсутнє українське законодавство, яке б регулювало відносини в галузі економіки.

Але ж це тільки напівзахід, тому ми, маю на увазі правові органи та арбітражні суди, чекаємо українських законів, серед них і закону про оренду. Бо на це припадає чи не найбільше конфліктів.

С. Правденко: Деякі депутати у Комісії з питань економічної реформи та управління народним господарством вважають, що з цим законом можна ще або почекати, або записати три-чотири пункти про оренду в закон про роздержавлення та приватизацію. Що ви на це скажете?

В. Джунь: То спрощений підхід. Адже, коли врахуємо всі соціальні, політичні та економічні аспекти, то побачимо, що для переважної частини території України перехід на оренду з наступним викупом є чи не єдиною можливістю приватизації. Тому такий закон просто необхідний. Але разом з тим важливо мати процесуально-арбітражний кодекс. Бо в зв'язку з тими змінами, які сталися в політичному житті, правила розгляду господарських суперечок державні арбітражні суди можуть застосовувати з дуже й дуже великою натяжкою.

В. Хмільовський: І все ж таки хотілося б почути: захищає арбітражний суд оренду чи ні? Яке взагалі ставлення арбітражного суду до оренди?

В. Джунь: Намагаємося створити максимальний простір для розвитку оренди, але всі наші дії повинні грунтуватися на законі і в рамках закону. В даному випадку вони базуються на союзних основах законодавства про оренду. І оскільки українського закону немає, то виникає безліч проблем. Наприклад, якщо на оренду хоче перейти окреме самостійне підприємство, то проблем практично ніколи не виникає, але, якщо це хоче зробити колектив структурного підрозділу, то тільки за згодою підприємства. Ми зацікавлені, щоб в українському законі було обумовлено можливість переходу на оренду і колективам структурних підрозділів.

Почало здаватися, що дискусія входить у більш-менш спокійне русло, але так здавалося до того моменту, доки директор «Херсонпостачзбуту» Ю. РАБІНЕР не заявив, що до Києва він приїхав, щоб захищати оренду. Від кого ж її захищати, коли всі за, докинув хтось репліку, але виявилося, що не всі.

В. Авер'янова: Ось послухайте, які документи народжуються сьогодні. Цитую: «Посилення державного впливу на процеси матеріально-технічного забезпечення пов'язане з необхідністю виконання державного замовлення за державними цінами, що можуть забезпечити тільки державні органи матеріально-технічного забезпечення. В зв'язку з цим вважаю за необхідне рекомендувати розірвати угоду про оренду між «Херсонголовпостачем» і орендним підприємством «Херсонпостачзбут». Це лист Науково-дослідного економічного інституту Мінекономіки. От я й хочу запитати, як могло статися, що справа про розрив угоди, яку вже черговий раз порушили проти нас, ще не вийшла за межі області, а інститут рекомендує голові Вищого арбітражного суду України Д. Притиці розірвати угоду про оренду. Причому це вже третя довідка інституту, і що найцікавіше, вона протилежна першим двом. Але саме на основі цієї, останньої, довідки нас викликали в обласний арбітражний суд, де ознайомили з супровідним листом Д. Притики та висновком, що угода про оренду підлягає розриву.

Після того цілком логічно виникає запитання до представника Міністерства економіки О. Яременка про те, чи сприяє міністерство оренді чи ні? А також низка запитань, що стосуються наказу того ж таки міністерства про ліквідацію деяких підвідомчих організацій Держекономіки та Держпостачу України і утворення на їхньому місці Міністерства економіки, то чи не чергова це зміна вивіски?

О. Яременко: Я не говоритиму про позицію міністра, а також про наказ щодо перетворення одних організацій в інші. Що ж стосується закону про оренду, то Міністерство економіки брало найактивнішу участь у його підготовці. Це був один з перших законів, що готувався в нас. Звісно, говорити про те, що він відповідає сьогоднішнім вимогам, уже не можна, бо події розвиваються бурхливо. Та на тому етапі нам потрібно було підштовхнути оренду, що ми й робили. Але в зв'язку з тим, що прийнято закони про підприємництво та підприємство, коли готується закон про роздержавлення та приватизацію, той закон про оренду, що знаходиться сьогодні в комісії Верховної Ради, вимагає відповідного доопрацювання. Що ж до того, чи гальмує Міністерство економіки чи ні процес переходу на оренду, то я не бачу, щоб з нашого боку було якесь гальмування.

НОТАТКИ КОРЕСПОНДЕНТІВ

Така ось позиція представника Міністерства економіки. Але, звісно, хто ж сам себе назвав коли-небудь гальмом? Проте, вже навіть той факт, що Науково-дослідний інститут економіки, з документами якого ми ознайомилися, належить до вищеназваного міністерства, про щось говорить. Втім, коли копнути трохи глибше, то не можна не помітити, що це не просто якийсь випадковий документ, а що це все ж таки позиція міністерства і його керівника А. Мінченка. Останній, ще задовго до сьогоднішніх радикальних перетворень, показав своє ставлення до нововведень в економіці. Згадаймо хоча б історію з Республіканським комерційним центром, що вирішив стати самостійним. Для тодішнього голови Держпостачу України, а сьогоднішнього міністра у справах економіки А. Мінченка він був наче більмо в оці, а тому Анатолій Каленикович всіляко намагався поставити Центр на місце. Проте, сьогодні це вже сильна незалежна організація. Зате не пощастило АТП Держпостачу України, яке теж намагається зажити незалежно. Від нового інтелектуальний центр економіки збирався не залишити каменя на камені. Здається, що так і сталося... Все це вже діялося в рамках Міністерства економіки.

В. Хмільовський: Дивіться, що робиться. В Одесі орендарі вже навіть викупили фонди і тільки після того через арбітраж орендодавець почав доводити, що угода про оренду недійсна. Але ж закон зворотної сили начебто не має... Тому в мене таке враження, що це діється під тиском. Бо комусь дуже не хочеться ні оренди, ні приватизації. Адже орендар підкорятиметься тільки економічній доцільності і на чиновника не зважатиме. Тому, користуючись присутністю народних депутатів, хотів би просити їх поставити питання про створення компетентної комісії для розгляду фактів неправомірних дій щодо орендарів. Н самперед, це стосується колективів, пов'язаних з колишнім Держпостачем, бо там постійно виникають проблеми і конфлікти.

Хто орендодавець відра і лопати?

Учасники круглого столу не обійшли й питання власності в умовах оренди. Правда, сом їхні погляди аж надто різнилися. Все швидше від недосконалості законів про власність, підприємництво, оренду та недосконалість Земельного кодексу, де питання про власність трактується іноді діаметрально протилежно. По-різному ці закони підходять до розподілу прибутку.

Якщо **В. Хмільовський** переконував присутніх, що оренда — це змішана форма власності: орендодавця — на засоби виробництва, майно, орендаря — на вироблену продукцію, то **М. Усенко** чітко стояла на тому, що за оренди є два види власності. Але ніяк не змішані. Є майно орендного колективу і є державне майно. **В. Авер'янова** ж переконана, що оренда — це форма роздержавлення, перехід від державної власності до колективної.

— Щоб звести питання власності до одного знаменника, — повідомив **О. Барабаш**, — у Верховній Раді створено групу із 12 депутатів, які відпрацьовують цей пакет законів. Сьогодні можна констатувати, що угоди, які укладають орендарі з державними підприємствами, нівелюють саму ідею оренди. Вона на практиці стала не формою власності, а формою господарювання.

В. Авер'янова: У мене запитання, яке випливає з конкретного прикладу. У орендарів «Херсонпостачзбуту» орендодавцем був «Херсонголовпостач». Але Кабінет міністрів ліквідував цю установу. Хто відтак став орендодавцем?

О. Барабаш: Орендодавцем є держава, а «Херсонголовпостач» був органом, уповноваженим державою.

— Але сьогодні цього органу немає, — додав хтось зопалу в діалог між практиком і законотворцем.

— Правонаступники є завжди. Врешті-решт, є Кабінет міністрів. Якщо й він не вирішує питання, то на Україні є один власник — народ. В особі Верховної Ради.

В. Джунь: Справа в тому, що система абстрактного власника — народ, міністерство, відомство — недосконала. Наведений приклад, коли власника знеособлено, підтверджує мої слова. Тому має бути спеціальний орган, який би виконував функції власника — Фонд державного майна. Хоча його і створено, але він не діє.

НОТАТКИ КОРЕСПОНДЕНТІВ

Схоже, що Фонд державного майна не має належної підтримки Кабінету міністрів. Як і всі органи, що мають нову спрямованість — міністерство роздержавлення, з питань власності, держкомітет по сприянню малим підприємствам і підприємництву тощо. Їх до цього часу не укомплектовано штатами, вони не мають приміщень, фондів...

І ЛАБІРИНТИ

Правовий захист діяльності орендарів та підприємців

Й досі немає постанови Кабінету міністрів про розмежування державного майна на загальнодержавну й комунальну власність.

Серед комплексу причин гальмування земельної реформи — недосконалість Земельного кодексу України й постанови «Про земельну реформу». Саме останній акт мав стати рушійною силою здійснення реформи. Однак цього не сталося. Практично всі його статті є повторенням відповідних статей Земельного кодексу. У постанові немає строків, стану та механізму проведення земельної реформи, не передбачено стимулів для нових господарських формувань на селі та заходів юридичної, економічної відповідальності за блокування реформ. До цього часу не створено передбачений постановою спеціальний орган для здійснення земельної реформи. На думку кандидата юридичних наук П. Кулинича, саме на такий орган, а не на місцеві Ради доцільно покласти здійснення земельної реформи. Перерозподіл землі виявився непосильним завданням для органів місцевого самоврядування.

Б. Марков: Особисто я проти того, щоб був один орендодавець. До того ж практично здійснити це — неможливо. Якщо одне підприємство бере в іншого в оренду звичайні відра, то невже на це треба питати згоду зверху. Та оренда, яка в нас є, не міняє форму власності. Чому ж тоді люди йдуть на оренду? Та тому, що колектив все ж таки отримує невеличку економічну свободу.

Що мене хвилює? Різкий крен уряду в бік затиснення всього того, що було зроблено в справі роздержавлення. Так сталося, що багато будівельних організацій стали незалежними від міністерств. Сьогодні нові монстри-концерни, створені розпорядженням Кабінету міністрів, знову намагаються підім'яти їх під себе. Для чого? Щоб забрати фонди, ліміти, наряди цих підприємств. Тому я гадаю, що життя змусить нас внести зміни до законів про власність, підприємництво, швидше прийняти закон про оренду. Це має бути невеличкий закон, який регулював би правові й майнові відносини між партнерами.

Хочу ще сказати, що в парламенті готується проект закону про демонополізацію організаційних структур управління.

РЕПЛІКА. А тим часом Мінекономіки проводить політику навпаки...

ЗАПИТАННЯ. Власне, є кілька форм орендування майна. Один орендує верстат, обладнання. Інший — весь виробничий комплекс в цілому. То хто має право вирішувати це?

В. Джунь: Коли ми говоримо про оренду підприємств — єдиного майнового комплексу основних виробничих фондів, — то це має проходити через Фонд державного майна. Інша справа, коли одне державне підприємство орендує в іншого державного підприємства верстат. Було б, звичайно, смішно, щоб цим займався Фонд державного майна. Цим правом треба наділити підприємства.

Якщо функції орендодавця матиме незалежний Фонд державного майна, він ніяк не живитиметься за рахунок підприємств. А якщо орендодавцем буде підприємство, то все навпаки... І міністерство торпедуватиме процес.

О. Барабаш: Додам, що Верховною Радою нещодавно прийнято постанову щодо переходу у власність України союзних підприємств. Правонаступником за угодами орендних підприємств союзного підпорядкування є Фонд державного майна.

В. Хмільовський: У Законі про оренду треба обов'язково передбачити, що таке оренда майна і що таке оренда як форма господарювання. Між іншим, зважаючи на корупцію в нашому суспільстві, боюсь, що навіть тоді, коли власністю буде розпоряджатися Фонд державного майна, ми не позбудемося суб'єктивізму.

Чим далі парламент зволікатиме з прийняттям економічних законів, зокрема про оренду, тим більше зростатиме соціальна напруженість у суспільстві.

В. Коляда: Як практик, вважаю, що Закон про оренду треба приймати якнайшвидше. Це специфічна форма виробництва, підприємництва. Це своєрідний міст між двома формами власності, могильник зрівнялівки.

В орендних колективах немає серйозних порушень з оплатою праці на відміну від суто державних підприємств. Ось така перевага оренди. Інша перевага орендного колективу — стабільність кадрів.

Багато в нас орендних угод розриваються в односторонньому порядку. Це порушення закону. Для того, щоб розірвати договір, є суд, арбітраж.

З ДОСЬЄ РЕДАКЦІЇ:

За минулий рік у сфері економіки зареєстровано більше як 33 тисячі корисливих злочинів, понад 10 тисяч службових і тих осіб, які несуть матеріальну відповідальність, вчинили крадіжки через привласнення, розтрати і зловживання службовим становищем. Лише по семи республіканських міністерствах України сума завданих збитків у результаті крадіжок, нестач і псування матеріальних цінностей становила понад 207 мільйонів карбованців, а ті, хто винен, відшкодували тільки 12 відсотків збитків.

Обсяги невстановленого і нездaного в експлуатацію обладнання (з якого третина — імпортне) оцінюються в 4,3 мільярда карбованців. Хіба це сприятиме стабілізації ринку?

Багато підприємств республіки систематично випускає недоброякісну продукцію. За останній рік — на суму більше як 40 мільйонів карбованців.

Без закону оренда безсила...

О. Барабаш: Кілька разів я звертався до Верховної Ради, щоб припинити розгляд закону про оренду. Концептуально він неприйнятний, оскільки суперечить закону про власність, який зробив крок уперед порівняно з союзним законом. Нам не потрібна оренда як форма господарювання. На державному підприємстві є власність і є наймит — робітник. На орендному з'являється третій суб'єкт, власник виробленої продукції. Тому закон про оренду має обумовлювати саме це питання. Щодо здачі державного підприємства в оренду, то, оскільки єдиним орендодавцем і власником є Верховна Рада, саме вона й повинна встановити конкретні умови здачі.

Крім цього, в законі про оренду повинно бути обумовлено можливість створення господарських та акціонерних товариств чи пайових товариств з обмеженою відповідальністю тощо. І обов'язково принцип укладення угоди між власником виробленої продукції і власником засобів виробництва.

Я підтримую Бориса Маркова, що оренда — це вічна форма. В США, наприклад, 11 відсотків землі, що обробляється, на оренді. Щодо деталей угоди про оренду державних підприємств, то вони можуть регламентуватися і окремим законом. І головне, що там повинно бути зазначене право найбільшого сприяння тим, хто хоче взяти в оренду держпідприємство. Моя принципова позиція така: закон просто для закону нам не потрібний. Усі економічні закони ми повинні будувати, розв'язавши насамперед питання власності. Якщо ми його не розв'яжемо під час закладки фундаменту, то обов'язково колись впаде стеля. Наш депутатський обов'язок побачити тріщину в фундаменті ще до побудови самої будівлі.

В. Хмільовський: Але повинно бути визначене й право на оренду державного підприємства.

О. Барабаш: Безумовно, я обома руками «за». Повинна бути зміна форм власності і треба, щоб було визначено режим найбільшого сприяння трудовим колективам державних підприємств, які хочуть взяти їх в оренду.

НОТАТКИ КОРЕСПОНДЕНТІВ

Після виступу О. Барабаша в залі розгорнулася гостра дискусія щодо 326-ї постанови Ради Міністрів України, яка розширила перелік підприємств, які не мають права переходити на оренду. Ю. РАБІНЕР розповів, що орендне підприємство «Херсонпостачзбут», яке раніше було на дотації в держави й щорічно отримувало 400—450 тисяч карбованців, ставши на оренду, за дев'ять місяців роботи має прибуток 1 мільйон 300 тисяч карбованців. Згідно з 326-ю постановою, «Херсонпостачзбут» не має права бути орендарем. Але ж його робота за рік показала, що державі вигідно мати таке підприємство. Тож кому потрібне згадане нововведення?

С. Правденко: Ми ще не надали можливості виступити представникам Державного комітету України по сприянню малим підприємствам і підприємництву. Прошу.

В. Маринін: Оренда й наші функції, звичайно, переплітаються, хоча не так тісно. Ми говорили тут про дві форми оренди.

Я думаю, що оренда — це саме та форма, яка необхідна під час переходу до ринку. Але яка оренда нам сьогодні потрібна, та, про яку говорили Барабаш і Марков, чи та, яку захищає Спілка? Конфліктна, так би мовити, оренда?

В. Хмільовський: По-перше, конфліктні ситуації створюються там, де є скандальний орендодавець.

По-друге, уряд на сьогодні не зацікавлений у функціонуванні Фонду державного майна.

І третє, я мав нагоду зустрічатися з різними керівниками в Кабінеті міністрів. Високі чиновники часто-густо навіть уяви не мають, що таке оренда. Про що ж говорити далі...

В. Джунь: Правильно, коли зачіпаються корінні соціально-економічні інтереси, а інтереси власності — це саме вони, — без конфліктів не обійтись. Навіть якщо буде прийнято ідеальні закони про роздержавлення, приватизацію, оренду, — вони будуть.

Ось проект закону про роздержавлення і приватизацію. Хто ж може взяти у власність майно? Виходить — лише трудові колективи, іноземні особи та іноземні громадяни. Елементарно й дуже просто дискримінується наш громадянин. Адже він цього не може. Якщо цей закон вийде в тому вигляді, він не тільки не розв'яже ніяких проблем, а, навпаки, загострить їх.

О. Барабаш: Було запитання: яка оренда нам потрібна? Безумовно, та, про яку ми говорили з Борисом Марковим. Оренда, яка вирішить питання власності. Треба, щоб люди змогли реалізувати право власності на вироблену продукцію.

Зараз про оренду, як засіб роздержавлення, я б не говорив, оскільки в тих комісіях Верховної Ради, які працюють над цим, думки діаметрально протилежні. Концепцій є дуже багато.

Віктор ХМІЛЬОВСЬКИЙ: Високі чиновники часто-густо навіть уявлення не мають, що таке оренда...

Валерій МАРИНІН: Оренда — це саме та форма, яка конкретно вирішить, як швидше і краще перейти до ринкових відносин.

Віра АВЕР'ЯНОВА: Справа про розірвання договору ще не вийшла за межі області, а науково-дослідний економічний інститут вже рекомендує його розірвати. Як так сталося?

Олександр ЯРЕМЕНКО: Звісно, говорити про те, що Закон про оренду відповідає вимогам сьогодення, не можна...

Вячеслав ДЖУНЬ: Коли зачіпаються корінні соціально-економічні інтереси, а інтереси власності — це саме такі, без конфліктів не обійтись.

Леонід БІЛИЙ: Давайте невідкладні проблеми вирішимо постановою, а стратегічні — розробкою законів.

СЛОВО ДО ЧИТАЧІВ

Шановні друзі газети!

За круглим столом редакції порушено багато актуальних питань. Це й не дивно. Адже економіка сьогодні — болюча точка нашого суспільства, коли кризовий її стан змушує нас і далі йти шляхом напівзаходів, без належного правового захисту. Ясна річ, охопити всі аспекти проблеми розвитку підприємництва та оренди в одній розмові важко, навіть неможливо.

Тож звертаємося до вас з проханням: надсилайте свої пропозиції, критичні зауваження, побажання щодо проблеми розвитку підприємництва на Україні, проблем ринкової економіки. Це не може не хвилювати кожного з нас.

Чекаємо на ваші листи.

Леонід БРОВЧЕНКО,
Андрій БОЄЧКО,
Сергій ЛАВРЕНЮК.

Експрес-новини

Заступник президента Хорватії З. Томац заявив на прес-конференції, що переговори в Москві стали повною інтернаціоналізацією югославської кризи, підключенням до розв'язання цієї проблеми в ролі арбітра всього міжнародного співтовариства.

* * *

Міністр закордонних справ СРСР Б. Панкін прибув до Єрусалиму, де він проведе переговори з керівництвом Ізраїлю та держсекретарем США Дж. Бейкером.

Як заявив Президент СРСР М. Горбачов, Радянський Союз та Ізраїль стоять на порозі встановлення дипломатичних відносин.

* * *

Міністри оборони країн — членів НАТО на нараді в Італії прийняли рішення про скорочення ядерного потенціалу цієї організації в Європі на 80 відсотків.

* * *

Уряд Аргентини обнародував декрет, відповідно до якого з 1 січня наступного року національну грошову одиницю песо замінить нова — аустраль. За курсом котирування 1 аустраль дорівнюватиме 11 тисячам песо і, відповідно, 1 долару.

* * *

Конфедерація профспілок Японії закликала всі опозиційні сили країни об'єднатися в одну партію з тим, щоб створити гідного конкурента Ліберально-демократичній партії, яка знаходиться при владі вже більш як три десятиріччя.

О, ЦІ ЖІНКИ...

Кеті Уілет була уособленням скромності й порядності. Принаймні так вважали мешканці одного з містечок у штаті Флоріда. Такої ж думки додержувалися вони і щодо її чоловіка Джефрі, який, до речі, працював у тамтешніх правоохоронних органах. Аж доки вибухнув скандал, про який недавно повідомив американський журнал «Тайм».

Виявляється, скромна Кеті постійно підвищувала свій життєвий рівень, приймаючи у себе вдома «гостей» (ціна — договірна: від 50 до 150 доларів). Ну то й що, спитаєте ви? Але є в цій історії обставина настільки пікантна, що, як бачимо, примусила говорити про себе пресу. З'ясувалося, доки Кеті «розважала» клієнтів, «порядний» чоловік — звичайно, з відома дружини — підглядав за тим, що відбувається, з сусідньої кімнати, і робив відповідні нотатки. Ні, не з метою вдовольнити власну хвору психіку. Справу було поставлено чисто по-американськи: з бізнесу слід «вичавлювати» всі дивіденди. Отже, нотатник заступника шерифа Дж. Уілета мав стати надійним інструментом шантажу щодо «клієнтів» його дружини.

Справи кримінальні

У згаданому нотатнику перелічувалися прізвища 50 відомих у штаті Флоріда людей — від політичних діячів до бізнесменів. Причому (і це в умовах Америки, де авторитет людини — над усе!) містив докладні коментарі з приводу сексуальних нахилів і «можливостей» кожного клієнта.

Практично тоді ж, коли палав скандал навколо «скромної» пари Уілетів, у Хьюстоні поліція «розкопувала» кримінальну справу Ванди Холоуей. Ні, згадана пані була далека від шантажу на сексуальному грунті. У своїх діях вона пішла набагато далі (якщо, з моральної точки зору, взагалі «є куди йти далі»).

Так от, В. Холоуей вирішила влаштувати дочку на пристойне місце роботи. Дещо дівчині «світило», але існувала й конкурентка. Вихід було знайдено досить оригінальний: турботлива В. Холоуей вирішила вбити матір цієї дівчини, справедливо сподіваючись, що розчавлена горем конкурентка провалиться на іспитах.

Терміново розшукала родича, якого пані Холоуей попросила знайти вбивцю. Проте родич ставати учасником злочину не захотів, тому повідомив поліцію. Стражі порядку, в свою чергу, підключилися до телефону «турботливої» матінки й записали її бесіди із згаданим родичем (на відповідну тему).

Результат: 15 років тюрми плюс 10 тисяч доларів штрафу. Вирок не здався громадськості США занадто суворим...

Чи потрібне в даному контексті якесь резюме, так звана «авторська мораль»? Здається, ні. Просто йдеться про звичаї. Колись наша пропаганда називала такі звичаї «їхніми» (що автоматично таврувало капіталізм). Але скажіть, у тому, що стосується звичаїв, чи можемо ми кинути камінь в американський город?

Зі світу — по факту

● Згідно з повідомленням британського журналу «Економіст», представник радянського центрального банку заявив: єдина вада у справі постачання наших співвітчизників карбованцями (а також троячками, п'ятірками, сотнями та ін.) — це обмежена потужність верстатів, які їх друкують. Хоча й робиться це цілодобово, але застаріла техніка вже «втомилася». Нині вишукується конвертована валюта для закупівлі відповідного обладнання на Заході.

● Участь югославської армії у розв'язанні міжнаціональних конфліктів має один аспект, який не «рекламується»: національне розмежування в самих збройних силах призводить до фактів дезертирства (часто — групового) військовослужбовців, зокрема офіцерів, особливо словенської і хорватської національностей, їхнього переходу на службу до а... цих республік, відмови виконувати накази, видачі секретної інформації щодо планів військових дій.

● Американський журнал «Форбс» щороку «вираховує» й публікує список 400 найбагатших американців. Згідно з його останніми даними, найбільше місця під доларовим сонцем захопив Дж. Клюг, володар мережі телекомпаній та шоу-бізнеса. Його «кишеню» обтяжують 5,9 мільярда доларів. Другий у списку — керівник корпорації по виробництву персональних комп'ютерів У. Гейтс (4,8 мільярда доларів). А загалом наведений «Форбсом» список «тягне» на 288 мільярдів.

● Після недавнього м... на світову першість з бо... один з учасників якого потрапив до лікарні з діагнозом «струс мозку», у Лондоні, де відбулася ця подія, почалася досить широка кампанія за заборону згаданого виду спорту взагалі. Втім, у всьому світі такі кампанії — не рідкість, а бокс процвітає.

● Як повідомило канадське статистичне бюро, народ цієї країни дедалі пильніше стежить за своїм здоров'ям. Зокрема, протягом минулого фінансового року канадці випили менше алкогольних напоїв, ніж позаминулого (щоправда, лише на один відсоток). Втім, усе заощаджене на випитому негайно було з'їдено зростанням цін на алкоголь (три відсотки).

● У британській столиці серед найрозповсюдженіших способів самогубства — стрибок під поїзд метро. Невдовзі буде вжито відповідних заходів: на платформах встановлюються стіни з непробивного скла з дверима, які автоматично відчинятимуться тільки після зупинки поїзда.

● Як повідомила популярна молодіжна газета «Янг телеграф», опит, проведений нею серед дітей, показав: коли вони виростуть, то найнепривабливішою для себе роботою вважатимуть обов'язки прем'єр-міністра.

Інформ-шоу

«ГОРИ ВОНО ВОГНЕМ!»

Саме так, напевне, подумав службовець Національного управління культури Гвінеї, підносячи запальничку до стелажів з архівами, якими він мав опікуватися. Горіло яскраво, синім полум'ям. На дим і попіл перетворилися сотні творів мистецтва, старовинних рукописів, рідкісних книг, інших цінностей. Коли з'явилися пожежники, на їх долю випало хіба що розгрібати вугіллячко, аби бодай щось врятувати. Винуватець пожежі сучасним Геростратом визнавати себе не побажав, а пояснив причину вчинку набагато прозаїчніше: виявляється, у такий спосіб він помстився власному керівництву, яке несвоєчасно видавало йому заробітну плату. «Я попереджав, що влаштую феєрверк, коли такі неподобства триватимуть», — заявив згаданий «мистецтвознавець» поліцейським. На жаль, якби він сьогодні одержав платню навіть за сто років наперед, назавжди втраченої культурної спадщини країни вже не повернути. Єдине, що залишається властям (знаючи вдачу деяких підлеглих), це зарубати собі на носі: не грай з вогнем, плати своєчасно!

ЧИ ДОПОМОЖЕ ЗАКОРДОН

Для Словенії, яка проголосила незалежність, прийшли дні, сповнені турбот. Серед інших — оформлення різного роду документів для власних громадян. Перш за все — паспортів. Адже суверенна держава повинна мати й власну юридичну атрибутику. Як і слід було чекати, Югославія допомагати не поспішає. З другого боку, світ офіційно Словенії ще не визнав. Отже, надрукувати паспорти, в принципі можна, але чи матимуть вони силу документа на міжнародній арені? Власті знайшли «соломонове» рішення. Нові посвідчення особи знадобляться двом мільйонам громадян незалежної Словенії. 150 тисяч паспортів уже готові, а ще 100 тисяч друкуватимуться щомісяця. Але на руки їх видаватимуть лише після того, «як ними можна буде скористатися для зарубіжних поїздок». За цим дещо туманним формулюванням стоїть реальна дійсність: паспорти вручатимуться їх власникам лише з огляду на визнання цих документів за кордоном. До речі, це ж стосується і номерних знаків для автомобілів, і посвідчень водія, і страховок.

Отже, залишається чекати й хвилюватися: визнають — не визнають?

МІНІСТРА — ДО КНИГИ ГІННЕСА!

Після того, як упав останній бастіон сталінізму в Європі — правлячий донедавна режим Албанії, як водиться, почалася грандіозна «чистка». Одних — знімають, інших — ставлять, третіх — заарештовують. До речі, про арешти. Нещодавно за звинуваченням у корупції — сів за грати колишній міністр внутрішніх справ. Крав міністр чи ні — то справа суду. Але цікавий той факт, що деякі албанські гумористи пропонують записати його ім'я до книги рекордів Гіннесса: свого часу чотирьох попередників згаданого міністра — одного за одним — було страчено за звинуваченням у змові проти Енвера Ходжі.

Дозволимо собі з цією пропозицією не погодитися. Як любив говорити товариш Сталін, «нам чужого не треба, але й свого ми не віддамо». Адже саме Йосиф Віссаріонович вигадав практику, коли один міністр внутрішніх справ розстрілював іншого міністра внутрішніх справ. Отже, якщо вже й заносити до книги Гіннесса людей, що обіймали цю посаду, то не з Албанії слід починати.

Не до сміху

— ВСЕ ЧУДОВО.

Малюнок з газети «Аеро» (Японія).

«ПОЛІЦЕЙСЬКІ — НАШІ ДРУЗІ»

Незважаючи на факти невиправданого насильства з боку американських «охоронців порядку», про які останнім часом повідомляють засоби масової інформації, більшість громадян США (76 відсотків білих та 53 відсотки чорних американців) цілком задоволені роботою поліції та довіряють їй. Це стало відомо після загальнонаціонального опиту громадської думки, проведеного газетою «Нью-Йорк таймс» і телекомпанією Сі-бі-ес.

Але, аналізуючи його результати, «Нью-Йорк таймс» підкреслює, що існують і значні розбіжності в оцінках роботи поліції білими та чорними жителями. Наприклад, якщо три п'ятих білих ставляться до «стражів закону» як до своїх друзів, то серед учасників опиту з чорним кольором шкіри таких лише 37 відсотків.

Погляд

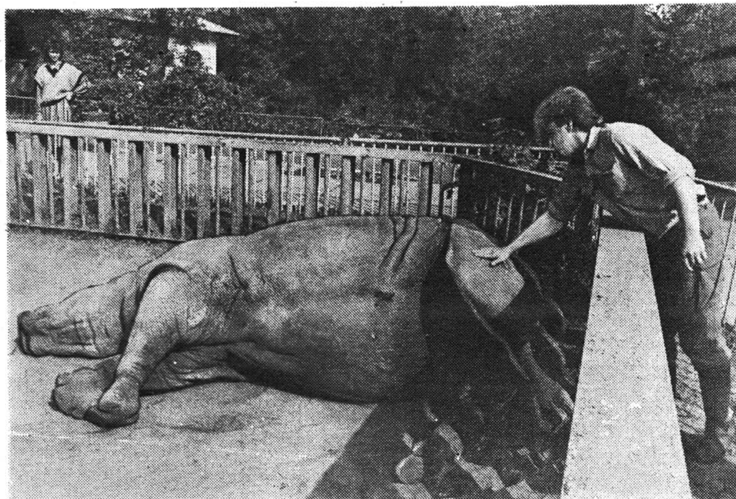
ХТО КОГО ЇСТИМЕ?

США. Так дизайнери вирішили проблему оформлення входу до кафе «Аллігатор-ленд» у місті Орландо. Щоправда, не зовсім зрозуміло, що малося на увазі: чи то можливість для відвідувача поласувати екзотичними стравами, чи перспектива — для нього ж — бути «з'їденим» цінами у цьому кафе.

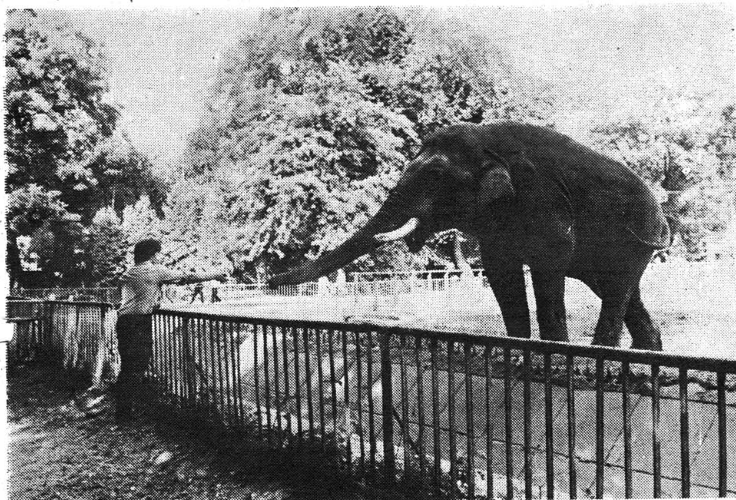
Фото ТАРС.

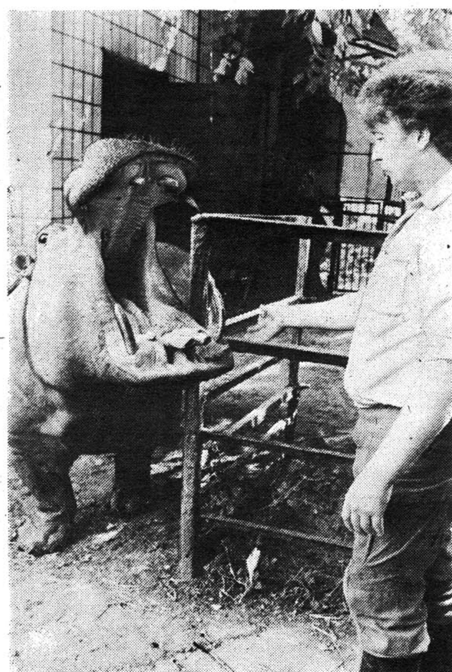
Сторінку підготував Володимир САВЦОВ.

КАРТИНКИ З ЗООПАРКУ

(Закінчення. Початок на 4-й стор.).

Страшну за своїм задумом колекцію зібрали співробітники зоопарку. Це предмети, які потрапляють до шлунків тварин з людських рук. Справжнє знаряддя вбивства. Серед них цукерка, начинена голками й підкинута ведмедеві, скляні трубки зі стальними стрілами, якими користувались хлопчаки, стріляючи по пташиних очах, подушечка для голок, захована в хлібину і згодована гвинторогим козлам, жменя битого фарфору, знайдена в шлунку страуса, тенісний м'яч, закинутий у відкриту пащу бегемота...

Таких експонатів понад тридцять. Свою страшну роботу вони вже виконали.

Деякі відвідувачі скаржаться, чому, мовляв, в зоопарку багато кліток. Заспокойтеся, дорогі батьки, не задля людської безпеки. Задля безпеки тварин.

Відомо, що діяльність будь-якого зоопарку тримається на трьох китах: харчуванні, утриманні, ветеринарному обслуговуванні.

Щоб тваринам відносно непогано жилося, необхідно 4 мільйони карбованців на рік. 600 тисяч дає каса зоопарку (до речі, в зв'язку з подорожчанням вхідного квитка, кількість відвідувань зменшилася вдвічі!). Ще стільки ж — міськвиконком. Та на ці гроші не можна навіть прогодувати тварин.

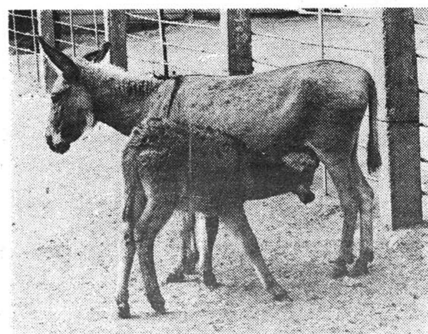
— Ми вже не кажемо про банани чи екзотичні фрукти,— скаржиться заступник директора Київського зоопарку Любов Коротка,— звичайним сіном не можемо себе забезпечити. Не краща справа і з ветеринарною допомогою. Донедавна на дві з половиною тисячі тварин був.. один лікар Ай-болить.

Середня заробітна плата у робітників зоопарку ледь сягає 180 карбованців. Погодьтеся, в умовах сьогоднішньої дороженечі — це ніщо. Люди з установи йдуть. Тварини ж не мають можливості вибирати — йти чи залишатися. Заковані в ланцюги, вони повинні робити свою справу — розважати нас. Хоча для них це нині дуже боляче...

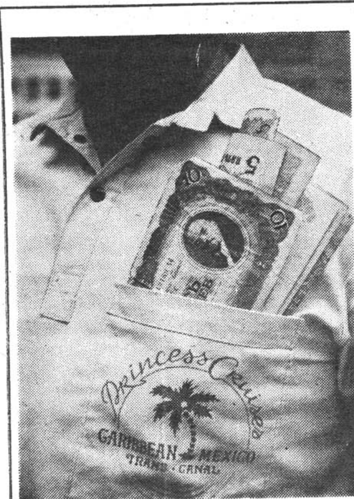
То хто ж простягне їм сьогодні руку допомоги!

А. ВОЛЯ, Л. ПОКРИШЕНЬ, В. РЕДЬКО.
Фото авторів та Л. ПІДЛУЖНОГО.

Київ.

ГРОШІ ПАРТІЇ: Є, АЛЕ ДЕ?

ЯК ТЕПЕР стало відомо, КПРС мала близько 5 тисяч будинків. Загальна площа тільки адміністративних приміщень ЦК КПРС у Москві становила 137 тисяч квадратних метрів. У 114 видавництвах і 81 друкарні працювало 80 тисяч чоловік, і тільки у Москві плановий прибуток від чотирьох поліграфпідприємств мав становити 450 мільйонів карбованців. ЦК належало 19 санаторіїв, 4 будинки відпочинку на сім тисяч місць, сотні поліклінік та лікарень.

Однак самі фінансові партверхівники стверджують, що власність партії оцінюється в 5,3 мільярда карбованців, на рахунках КПРС у Держбанку всього 2,4 мільярда карбованців, а у Зовнішекономбанку — кілька тисяч доларів на відрядження.

Ми ж стверджуємо, що, по-перше, партія, яка керувала безроздільно країною протягом семи десятиріч, не може бути [illegible] і має повернути народові та державі те, що в них відібрала. По-друге, після такого сумного досвіду нашої тоталітарної історії ми не маємо права знову керуватися в своїх рішеннях «революційною правосвідомістю» більшовиків і «експропріаторськими» методами навіть щодо КПРС, якщо ми не хочемо бути схожими на неї. І тим більше, не маємо права без рішення суду, без достатньої юридичної аргументації звертатися до закордонних банків з вимогою повернути партійні гроші. Це, звичайно, якщо ми справді будуємо правову державу.

А ще — пропонуємо вашій увазі думки політиків, фахівців та партгосподарників щодо власності партії.

Ігор ГРУШКО.
Володимир СКАЧКО.

Фото Михайла САЧКА.

Олексій СУРКОВ, народний депутат РРФСР:

— Колишня номенклатура, спостерігаючи, які процеси розпочинаються в суспільстві, врахувавши їх перспективу, встигла створити «під себе» і кооперативи, і спільні підприємства, й акціонерні товариства. Якщо сьогодні провести аналіз, куди пішов партапарат, то ми легко побачимо: він пересів у створені ним структури, тому що тільки він міг їх створити, будучи наближеним і до фінансів, і до виконавчої влади, і до ресурсів. Показовий, наприклад, випадок у Тушинському райвиконкомі Москви. Там не обрали депутатом першого секретаря райкому та його наближених, але вони зареєстрували в себе комерційні структури й живуть припіваючи.

Леонід ШЕБАРШИН, колишній начальник Першого головного управління (зовнішньої розвідки) КДБ СРСР:

— Перше головне управління ні в яких фінансових справах КПРС участі не брало, але я чув про те, що нас звинувачують у співучасті в незаконних операціях із грошима партії. Тому я хочу спростувати їх єдиним доступним для мене способом: я повторюю і категорично заявляю, що цим ПГУ не займається і не займалося.

Михайло ХОДОРКОВСЬКИЙ, голова ради директорів банківського об'єднання «Менатеп»:

— До мене часто звертаються із запитанням: чи є в «Менатепі» гроші КПРС? У тому числі звертаються й представники прокуратури. Я завжди відповідаю: чому ви так вважаєте? І коли я попросив, щоб мені відповіли на це запитання, то товариш Степанков, наш шановний Генеральний прокурор Росії, замість того, щоб безпідставно щось стверджувати або запитувати мою думку, мав би нормальним чином написати представлення прокуратури, порушити проти КПРС (якщо, звичайно, це може) кримінальну справу за майновим позовом. І відповідно до цих документів ми відкрили б усі матеріали, які маємо. До сьогодні таких, так би мовити, законних кроків нема, і, розумієте, якщо ми сьогодні навіть щодо КПРС (як би ми до неї не ставилися: погано чи, навпаки, добре) вживемо якихось незаконних заходів, то, вважаю, ми не будемо гідним суспільством. І ніхто із серйозних партнерів справ з нами не захоче мати.

Микола КАПАНЕЦЬ, заступник керуючого справами ЦК КПРС у фінансах:

— Найбільший прибуток КПРС був у 1989 році — 2,7 мільярда карбованців. Цього року очікуємо, що наш прибуток буде трохи більшим за мільярд. При цьому дефіцит бюджету КПРС становитиме [illegible],1 мільярда карбованців.

Розмови про трансферні операції КПРС не мають під собою жодної підстави. Так само, як і те, що, мовляв, КПРС «підгодовувала» братні партії за кордоном. Ніколи через Управління справами такої допомоги не надавалося. Ніякими іншими валютними операціями КПРС не займалася. В цілому інформація про якусь велику кількість спільних підприємств, створених КПРС, несерйозна.

Сьогодні на 90 відсотків наших основних фондів у нас є підтвердження, що це справді власність партії. І навіть якщо суд вирішить передати наше майно державі, нам по закону повинні компенсувати вартість наших основних фондів і завдані нам у результаті компенсації збитки.

...Але я не виключаю того, що якийсь партійний комітет зберігає валюту на рахунках свого закордонного партнера по спільному підприємству.

Володимир ІВАШКО, заступник генерального секретаря ЦК КПРС:

— Протягом багатьох десятиліть партія була елементом державної структури, яка уявлялася непохитною. І тому навряд чи якомусь з керівників—Брежнєву, Андропову, Черненку — спадало на думку створити для партії підпільну фінансову базу. В крайньому разі мені такі факти невідомі. А останнім часом грошей взагалі не вистачало...

Щодо посилено поширюваних чуток про переказ за кордон 280 мільярдів карбованців, передачі керівнику іноземної держави 3 мільярдів доларів, то це зловмисна фантазія. Таких сум у партії ніколи не було. Й взятися їм було нізвідкіля.

Можливо, окремі люди, перебуваючи в партії, допускали зловживання. Але партія тут ні при чому. Партійні кошти, їх джерела, характер використання — все це піддається перевірці.

Олег КАЛУГІН, народний депутат СРСР, радник голови КДБ СРСР:

— КДБ завжди допомагав партії у вирішенні фінансових питань. Почнемо з того, що багато компартій світу завжди фінансувалися через наші канали. У кожній закордонній резидентурі був полковник КДБ, який здійснював контакти з керівництвом місцевої компартії, передавав йому гроші, інструкції. Скажімо, Гесс Холл, будучи генсеком компартії США, жив на утримання Старої площі.

Але тоді не було сьогоднішньої ситуації. Зараз партія терміново шукає шляхи інвестування своїх грошей, щоб приховати їх від громадськості. Це процеси нові і пов'язані вони з розкладом КПРС, з її відходом від керівної ролі, її дезертирством і бажанням зберегти хоча б частину накопичених багатств...

У мене є інформація про те, наприклад, що партапаратники ховають свої гроші в Профспілковому банку — півмільярда карбованців. У ЦК були канали, якими гроші перекачувались за кордон.

Микола ШМЕЛЬОВ, економіст:

— Нині говорять, що КПРС перевела на Захід 300 мільярдів карбованців. Скажу так: я цим чуткам не вірю. Ніде взяти такі кошти.

Ця цифра вдвічі перевищує суму заощаджень громадян нашої країни й втричі більша вільних коштів на рахунках наших підприємств. Звичайно, я не заперечую, що КПРС перевела якісь значні кошти, включно з валютними, на Захід. Скільки — невідомо, але не 300 мільярдів.

Асланбек АСЛАХАНОВ, голова Комітету ВР РРФСР по законодавству:

— Ми маємо дані про те, що за два останні роки значна частка коштів КПРС пішла в приватний, державний та спільний бізнес. Сліди грошей активно заміталися. На сьогодні ці кошти пройшли вже через п'яті—сьомі руки. Тому Прокуратурі РРФСР, яка розпочала розслідувати фінансову діяльність КПРС, доведеться нелегко. Існує, наприклад, міжнародне правило, згідно з яким іноземні банки можуть сприяти у пошуках капіталів лише тоді, коли доведено, що вони зароблені незаконним шляхом.

Отже, розслідування фінансово-господарської діяльності КПРС необхідне. Тільки після нього наша держава матиме право домагатися істини про валютні рахунки партії за кордоном. Зможе визначити дійсних власників і цих капіталів, і тих, що існують всередині країни.

Андрій ГРАЧОВ, колишній заступник завідуючого міжнародним відділом ЦК КПРС:

— Інформація про існування в зарубіжних банках великих грошових сум на рахунках КПРС не має під собою ніяких підстав.

Віктор МІШИН, колишній перший заступник керуючого справами ЦК КПРС:

— На мій погляд, сьогодні піднявся небачений шабаш довкола бюджету партії. Не тільки недобросовісні журналісти, а й окремі урядовці включилися в цю кампанію.

Посилено нав'язується думка про безконтрольність і незаконність фінансових операцій партії. Створюються спеціальні групи для пошуку «янтарних кімнат — золота партії». За однією детективною історією йде інша, ще неймовірніша на кшталт міфічного переведення в долари 280 мільярдів карбованців...

Я, як один із розпорядників кредитів в управлінні справами ЦК, офіційно заявляю, що це брехня! Ніяких незаконних валютних перерахувань за кордон не робилося.

Новоявлені шукачі скарбів звинувачують ЦК КПРС і в тому, що він нібито намагався сховати гроші у комерційних банках. Так, частина коштів партії лежить на рахунках цих банків. Проте всі фінансові операції відповідають чинному законодавству. Є повна ясність, де і які кошти КПРС знаходяться.

Тарас СТЕЦЬКІВ, член тимчасової депутатської комісії з націоналізації майна КПРС, КПУ, ЛКСМУ на території України:

— Рахунки КПУ арештовані, проте ми маємо свідчення, що перед самою забороною діяльності партії, перед арештом банківських рахунків партійні комітети переводили гроші навіть не на рахунки підприємств, які були створені партією, а на рахунки приватних осіб. Скільки таких грошей було переведено, ми поки що не знаємо. Я передбачаю, що таки багато. Треба буде визначити якимось чином частку цих грошей...

Крім того, ми чітко ставимо питання про ліквідацію підприємств, де статутний капітал партії становив, скажімо, 52 відсотки. Адже й люди там відповідно підібрані. Коли утвориться соцпартія, такі люди відповідно увійдуть у змичку з посткомуністами, і відбудеться перекачування капіталу назад. Таким чином нова партія знову отримає панівні позиції.

Олександр МУЗИКАНТСЬКИЙ, префект Центрального адміністративного округу Москви:

— Півмільярда карбованців, які належали КПРС і були покладені в один з комерційних банків, виявлено комісією уряду Москви з інвентаризації майна компартії. Характерно, що інформацію про ці гроші дав не хтось з офіційних представників ЦК, а директор згаданого банку. Безсумнівно, ця значна сума — лише невелика частка партійних грошей, які є тепер у комерційному обігу. Виявити їх, як свідчить практика східноєвропейських країн, буде непростою справою. Можливо, партійне походження коштів давно «відмито» з допомогою спільних і інших нових підприємств. А вони сьогодні не дуже зацікавлені заморожувати вигідні угоди.

З ПОВІДОМЛЕНЬ ПРЕСИ

За дорученням МЗС Росії радянське посольство у Берні звернулося до швейцарських властей з проханням заморозити авуари КПРС і КП РРФСР, які можуть бути в банках цієї країни. В ноті посольства міститься прохання виявити й блокувати такі кошти, а також надати інформацію про їх обсяги.

* * *

Стало відомо про реакцію на радянську ноту уряду Швейцарії, де, на думку російського керівництва, зберігаються великі суми грошей компартії. Співробітник МЗС СРСР В. Поздняков повідомив, що у відповідь на запит радянського посольства швейцарська сторона зажадала підтвердити юридичне обгрунтування для того, щоб блокувати рахунки, тобто рішення судових органів, номери рахунків і розміри вкладів. Бо за швейцарськими законами «вивезення капіталу за кордон не є злочином».

* * *

— Для перевірки рахунків приватних банків Швейцарії щоразу треба приймати спеціальний урядовий декрет, який з конкретної причини тимчасово скасовує дію славнозвісної швейцарської «банківської таємниці». У таких випадках рахунки перевіряє комісія, створена урядом. Берн, отже, може йти на такі надзвичайні заходи лише за наявності переконливих підстав.

На думку швейцарської преси, крім офіційного вмотивованого звернення про сприяння, Москві доведеться пред'явити серйозне юридичне обгрунтування. Тобто провести відкритий судовий процес, щоб довести право позивача на розшук партійних коштів у Швейцарії.

У ПАЛИЦІ ДВА КІНЦІ

Відрядження за листом читача

ДЕЙНДЕ досі нагадує про себе відгомін минулих виборних баталій. До цих адрес належить і село Спаське, мешканці якого обрали депутатом Новомосковської районної Ради односельця, заступника начальника районного управління агропромисловим комплексом В. Дубачинського. Він тут не планувався депутатом. Мав обиратися голова районного комітету народного контролю А. Кравченко. А люди віддали перевагу В. Дубачинському, якого добре знали і поважали за чесність і порядність. Вони пояснювали: «Таких нині мало, на жаль, серед начальників...». І їхнє, погодьтеся, право міркувати, як вважають за потрібне. А дехто в коридорах районної влади дотримується іншої точки зору.

Якої? «Відверто стверджували, що Кравченку, мовляв, депутатство «потрібніше», — читаємо у листі до редакції В. Дубачинського. І далі Володимир Федорович пише: «Мене на всіх рівнях, починаючи з голови Спаської сільради М. Войтенка і кінчаючи відповідальними працівниками райкому партії, вмовляли добровільно зняти свою кандидатуру...»

Він не послухався «доброї» поради. Я б сказав так: не знехтував довір'ям односельців. Уявляєте, яка передвиборна боротьба почалася? Я ж вирішив з'ясувати: чи справді Володимира Федоровича воліли «провалити»?

Так, підтверджує М. Сохань, який очолював виборчу комісію округу. Спершу Кравченко змовницьки натякав, що оберуть його чи ні, — цілком наче залежить від мене. Але найдивовижніше трапилось увечері напередодні виборів. Прибув голова районної виборчої комісії Ю. Калиниченко, аби вилучити... бюлетені з прізвищами Дубачинського і Кравченка та передати їх... у сусідній округ. Поміняти місцями, коротше. До півночі схиляли порушити закон.

Хіба не досить цього свідчення? Когось не влаштовувала громадська думка, що склалася в окрузі після передвиборних дискусій, а в іншому, виходить, розраховували на «порозуміння» з виборчою комісією. І не зупинялися навіть перед наміром ошукати виборців: зустрічалися ті з одними претендентами, вибирати могли зовсім з інших. Добре, що М. Соханю вистачило духу не поступитися.

Одначе лист В. Дубачинського зовсім не про це. «Боротьба триває і після виборів, — читаємо. — Мене компрометували, переслідували, намагалися звільнити з роботи, навіть притягти до кримінальної відповідальності. Але нічого не вийшло, я витримав і поки що тримаюся. Хвилює інше. Балотуючись, запросив довіреною особою завідуючу свинофермою колгоспу імені Мічуріна Т. Козинець. Решта спеціалістів і керівників на заклик голови колгоспу П. Бута потрапила в групу підтримки А. Кравченка. Відтак Т. Козинець, як і голова виборчої комісії М. Сохань, за мірками спаських властей, — ледве не зрадники і відступники. Їм і помстилося правління колгоспу: обох звільнили з роботи.

Тепер зрозуміло, про що лист Володимира Федоровича? Оскільки особисто його «поставити на місце» не вдалося, дістали другим кінцем палиці. Постраждали ті, хто підтримував свого кандидата і відстоював законність, тобто Т. Козинець і М. Сохань.

Отож депутат і просить захистити цих людей. Це зробити, здається, не дуже легко. Адже звільняти непокірних у нас уміють — комар носа не підточить.

Почнемо з М. Соханя. Микола Серафимович завідував мехмайстернею. І ось тепер на звичайнісінькій оперативці П. Бут «з виробничих міркувань» запропонував об'єднати майстерню з меліоративно-транспортним загоном. Об'єднаний підрозділ очолить, звичайно, керівник колишнього загону. А Соханя краще, мовляв, використати на посаді інженера з газифікації.

Микола Серафимович, уявіть собі, нічого підступного і не запідозрив. Хоч і запротестував: колектив очолюваної ним майстерні з успіхом працював за госпрозрахунком, у кінці року сподівався на чималі доплати — чому не дати людям допрацювати окремо? А по-друге, йти чи не йти потім інженером з газифікації — вирішувати йому. «Я мушу, — пояснив Сохань, подякувавши за пропозицію, — вивчити ситуацію на новій дільниці, зважити, чи по мені там робота».

Логічно? Справедливо? Поза сумнівом. Але «заперечувати» просто не дозволили.

У Тетяни Максимівни Козинець інша «колізія». Її знають у Спаському передусім як сумлінну й безвідмовну трудівницю. І як завідуюча свинофермою теж користувалася авторитетом. Та тут несподівано були спіймані на крадіжці кормів три свинарки — і крайньою виявилася завідуюча. Щоправда, Т. Козинець переводили... завідувати вівцефермою.

То яке це покарання? — здивується читач. Яке це звільнення? Є маленька деталь: Тетяна Максимівна, доярка з двадцятирічним стажем — інвалід праці, нажила біля корів невиліковну хворобу, через яку не могла працювати коло овець.

Сільські люди, зрештою, неперебірливі і терплячі, витривалі. І М. Сохань, і Т. Козинець, наче змовившись, порізно говорили мені:

— Якби по-людськи, по-доброму, якби справді в інтересах колгоспу, ми б давно працювали на якихось інших роботах. А то ж навіч помста...

Тільки як це довести?

З'ясувалося, що вже... доведено. В. Дубачинський цілі кілька місяців збиткувань не сидів склавши руки і дечого домігся. Конфлікт перевіряла комісія, утворена районною Радою. Перетрясла геть усі подробиці, приміряла їх до законодавства — багато дечого не збіглося. Процитую лише два абзаци з її довідки. Перший: «Враховуючи, що завідуюча свинофермою Т. М. Козинець жодного разу не притягувалася до дисциплінарної відповідальності, що вона звільнена без врахування думки трудового колективу, комісія дійшла висновку — дії правління колгоспу поспішні, викликані іншими причинами, суперечать статуту колгоспу і чинному законодавству, тому рішення правління підлягає скасуванню». І другий абзац: «Посада завідуючого майстернею вводиться у штатний розклад рішенням загальних зборів, а не правління. В даному разі скорочення проведене з порушенням статуту колгоспу, Закону про працю, тому і стосовно М. С. Соханя дії незаконні, рішення правління має бути скасовано».

Чи можна сказати ясніше? Одне незрозуміло: чому в колгоспі імені Мічуріна знехтували висновками комісії районної Ради? Натомість свою лінію «провели»... через загальні збори. Я людей не виню: таємно голосувати не заведено. Однак винні є. Адже за свідченням В. Дубачинського навіть «внесли поправки» (читай — підробки) в протоколи минулих засідань правління. Як би там, зрештою, не було, але депутат мусив апелювати до прокуратури.

Прокурор області Г. Ворніков вніс подання правлінню колгоспу: «Запропонувати зборам уповноважених колгоспників скасувати рішення від 19 лютого 1991 року стосовно М. С. Соханя... Запропонувати зборам уповноважених скасувати також своє рішення від 31 січня 1991 року стосовно Т. М. Козинець...»

Реакція? Поспіхом виправляли власні «помилки-недогляди». У кінці травня, скажімо, домоглися згоди на звільнення Т. Козинець від сесії сільради, а то все якось забували, що Тетяна Максимівна—депутат сільради. Непереможна стіна — і квит!

Потерпілим довелося звертатися в суд.

Тепер найдивніше: районний суд задовольнив позов, але прокурор району М. Буряк... подав касаційну скаргу на це рішення. На з'ясування подібних непорозумінь, пов'язаних зі звільненням з роботи, законом відводиться лише два тижні, а тим часом минуло більше двох місяців. Колегія обласного суду, виявляється, повертала справу на повторний розгляд у Новомосковськ, та з цим хтось «невідомий» не погодився. Тому справа потрапила в нейтральний, Дніпропетровський районний нарсуд.

— Якщо неодмінно потрібен нейтральний суд, то хіба не можна було пошукати його на Далекому Сході? — резонно обурливо відгукнувся на мій телефонний дзвінок голова Дніпропетровського нарсуду Василь Петренко.— А коли серйозно, то мені не зрозуміло, з якої речі не довіряють нашим новомосковським колегам? Чиясь забаганка, виходить, ставить під сумнів професійні чесноти суддів, хіба не так?

Я тут весь на боці Василя Євдокимовича: пора, давно пора судам не зважати на тиск з будь-чийого боку. Є закон — і ніяких, даруйте, «інших прочитань». Ось тільки цій тяганині кінця-краю, схоже, не видно. Вперте небажання опам'ятатися підказує, що є у Спаському і райцентрі зацікавлені «провчити» неслухів разом з їхнім депутатом. До останнього В. Дубачинський звертався до компартійних ватажків району і області — нічого не домігся, навпаки, гірко розчарувався. До кого апелювати зараз, народний депутат не знає...

Виходить, дістали-таки, поцілили Володимира Федоровича другим кінцем палиці?

Не знаючи наперед, чим все врешті-решт скінчиться, думаю сьогодні про одне: недарма здавна кажуть, що у палиці два кінці.

У листі до редакції В. Дубачинський висловлює серйозні зауваження на адресу П. Бута, голови колгоспу імені Мічуріна. Їх набралося кільканадцять, і чи не кожне наражається на карний кодекс і потребує розслідування. Але уже не журналістського.

Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровська область.

Факт і коментар

НОМЕНКЛАТУРНЕ ХВИЛЮВАННЯ

Пригадується такий курйозний випадок: у грудні 1984 року святкували 80-літній ювілей відомої української фольклористки з Вінниччини Насті Присяжнюк. Тоді у Погребище, де вона мешкала, приїхали сотні шанувальників непересічного таланту цієї мужньої жінки. Навіть, пам'ятається, науковці з Англії, що потім стало предметом діяльності для людей, які ніколи не втрачали пильності і скрізь знаходили ворогів. Торжества проводили партійні функціонери. Затято б'ючи себе в груди, вони наввипередки спішили повідомити гостям, скільки доброго зробили для Насті Андріанівни. Як головний аргумент наводилося два таких приклади: оце щойно одержала вона однокімнатну квартиру (перед тим жила в хатинці-розвалюсі) і зобов'язали піонерів, щоб вони щодня носили в дім Присяжнюк по літру молока.

Оце турбота! Людині вбили молодість, прогнали через усі комуністичні випробування — арешт, ув'язнення, допити і віддячили на старість... елементарним: дахом над головою і молоком.

...Марії Наталенко 92-й пішов. «Охоплювати турботою» ні за що. Адже на відміну від Насті Присяжнюк вона не знаменитість. Тому й досі живе в барачному приміщенні в місті Жмеринці по вулиці Кривоноса, 24. Кажу «досі» й не бачу найменших перспектив для цієї жінки: на квартобліку ніде не стоїть, поліпшувати житлові умови для Марії Іванівни ніхто з міськвиконкому, звичайно, не поспішає. А навіщо? Он його голова Віктор Людвик із заступником Сергієм Дьяковим мають прекрасні квартири, усім, як мовиться, задоволені. То навіщо про когось піклуватися?

У бараку аварійного типу мешкає кілька сімей. Серед них родина Лариси Ткаченко. Колись вона жила в індивідуальній однокімнатній квартирі по вулиці Гастелло разом з чоловіком, двома малими дітками і свекрухою. «Власть імущі» вирішили поліпшити їм побутові умови. Запропонували на деякий час переселитися в «знаменитий» барак по вулиці Кривоноса. Можливо, цих пропозицій не було б, якби міськвиконком не запланував саме тоді реконструкцію житлового будинку, де вони жили. Для молодості характерне, либонь, те, що вона все сприймає на віру. Повірила обіцянкам і Лариса Ткаченко.

На свою біду, як виявилося. Бо й досі (від 1973 року) у тому бараці живе. А сім'я збільшилася: тепер уже в донечок діти з'явилися. І знову ж таки знайома картина — перспектив, на одержання житла ніяких. Міськвиконком лише обіцянками за ніс водить. І тепер, коли стільки літ сплинуло, пропонують стати на квартирний облік за місцем основної роботи. Тобто виходить, що все потрібно починати з нуля.

Війна за відновлення законності триває. Спершу Ларисі Валентинівні довго довелося доводити на різних рівнях, що барак, в якому вони живуть, в аварійному стані. На прохання його мешканців — поставили всіх на квартоблік на пільгову чергу — іноді приходять відписки знущального змісту: будинкові обвал не загрожує, куди поспішати! А якщо в один «прекрасний» день станеться лихо? Хто тоді відповідатиме за людей? Переконаний — ніхто. Вже згадуваній Ларисі Ткаченко якось видали довідку, що вони з чоловіком, дорослі доньки мають право на житло. А свекруха, якій 77 років скоро виповниться, — ні. «Мудреці» з міськвиконкому, дізнавшись про її нервову хворобу, відкритим текстом запропонували: віддайте в будинок престарілих, хай там доживає. Отака турбота!

Залишав барак по вулиці Кривоноса з невтішними думками. Перед очима стояли вологі стіни, потоки води на підлозі. Під час дощу і сильного вітру будинок хитало в різні боки, а його мешканці в цей час вичерпували зі своїх квартир воду.

У міськвиконкомі зізналися в тому дусі, що поселяти в цьому будинку людей — злочин. Але куди тепер їх виселяти? Таких можливостей поки що не маємо. Дасть Бог, і без того все вгомониться, якось вони там доживуть. Ось тільки нашого голову непокоїть, що Лариса Ткаченко в усі інстанції пише. Он і до вашої газети звернулася. Чого доброго принципові перевіряючі приїдуть. Ще хтось із нас може й з крісла злетіти...

Дуже серйозні хвилювання в номенклатурних осіб. Якби ж то так хвилювалися вони й за долі людей!

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Жмеринка
Вінницької області.

ОСТАННЯ ІЗ СКОРОПАДСЬКИХ

Залишаючи в грудні 1918 року Україну, Павло Скоропадський сподівався незабаром повернутися. Історія ж вирішила по-своєму. Гетьман прожив на чужині, в Німеччині, довгих двадцять шість років, так і не дочекавшись побачення з рідною землею. Останній прихисток йому дала далека Баварія. Минуло ще сорок шість років, поки вже донька гетьмана Олена нарешті ступила на землю своїх славних предків.

Долі окремих людей і всього народу. Вони зливаються воєдино, і тоді починається епопея, ім'я якій — життя. Тріумф, влада, надії, боротьба, розчарування, крах ілюзій, зрада, біль, сльози, ностальгія — через усе це проліг життєвий шлях гетьмана Скоропадського. В нашій офіційній псевдоісторії його називали «зрадником українського народу», «німецьким генералом». Але в реальному житті не буває тільки чорних або лише білих фарб. Все набагато складніше.

Як склалася доля Павла Скоропадського після еміграції?

Чим жив він на чужині, про що мріяв, за що боровся?

Про це — розмова з донькою гетьмана Оленою Скоропадською.

* * *

— Пані Скоропадська, вітаємо вас на прабатьківській землі. Поділіться, будь ласка, першими враженнями від зустрічі з Україною.

— Мої батьки, брати і сестри завжди мріяли про таку зустріч. Але, зрозуміло, всі сподівання на її здійснення були марними. Ми з чоловіком другий день блукаємо Києвом й досі не можемо повірити, що ми справді в Україні. Я ніколи не думала, що Київ — це стільки краси, стільки зелені і простору!

Нас запросила Академія наук України. А якщо точніше, то Комітет культурних та наукових зв'язків з українцями за кордоном, який очолює академік Ярослав Яцків. Річ у тому, що Академія наук разом з Інститутом імені Вячеслава Липинського в Філадельфії мають намір видати спогади мого батька про часи гетьманщини в Україні.

Крім того, ми з чоловіком хочемо відвідати Тростянець, Полошки, Волокитіне. До того ж у Глухові на Сумщині — в колишній столиці гетьмана Івана Скоропадського є цвинтар, де поховано багатьох Скоропадських. Ми б хотіли вклонитися прахові предків.

— В Україні й досі часто зустрічається прізвище Скоропадських. Знаємо, що й далеко від батьківщини, в Цюріху, ви не полишали вивчати генеалогію свого роду. І, здається, найбільше проблем і «білих плям» завжди виникало з тим відгалуженням вашого роду, що лишилося на Україні. Вам вдалося щось довідатися про тутешнє, українське, продовження гетьманського роду?

— Так, я дуже цікавлюся нашою генеалогією. Наш рід справді цікавий. Мамина лінія розпочинається з II століття від Індріза графа Фламандського, який був поріднений з Рюриковичами та литовськими князями Гедімінасами. Мамі — Олександрі Дурново — важко було розмовляти українською мовою, але вона дуже любила старожитності, українські традиції і поділяла погляди батька до останніх років життя.

Батько — Павло Скоропадський — був поріднений з найзнатнішими українськими родами: Полуботків, Апостолів, Дорошенків і т. ін. Початок роду Скоропадських поклав Федір, який загинув у битві під Жовтими Водами. Його син Ілля мав трьох хлопців — Івана, який пізніше став гетьманом України, Павла, що тридцять років провів у турецькому полоні, і Василя, від якого йде наша лінія роду.

За моєю генеалогією. після 1720 року наше дерево розгалужується на три гілки: одна — наша, друга обірвалася в Югославії і третя лишилася на Україні. Але, повторюю, за моїми дослідженнями, наш рід до них не мав ніякого відношення.

На жаль, у нашій лінії я остання з роду Скоропадських. Всі мої брати і сестри, а нас у сім'ї було п'ятеро, померли бездітними. Я ж маю лише двох доньок.

— А чи не могли б ви розповісти дещо ширше про ті спогади, які збираються видавати Академія наук України та Інститут імені Липинського у Філадельфії?

— Батько написав ці спогади одразу після гетьманщини — розпочав 1 січня 1919 року і закінчив у травні цього ж року. Манускрипт російськомовний, хоч батько, ясна річ, прекрасно володів українською. Досі він ніде не друкувався, за винятком деяких уривків, які публікував віденський журнал «Хліборобська Україна». Я переклала ці спомини німецькою мовою і працювала над ними два роки.

— Сьогодні, слава Богу, зі скупих перевидань ми дещо знаємо про історію родини Скоропадських періоду гетьманату і майже нічого про те, як склалася її доля після падіння Української держави. Розкажіть, будь ласка.

— Ми емігрували до Берліна. Я кажу «ми», хоча на ту пору була ще «в дорозі», бо народилася в 1919 році вже в Німеччині.

Жилося скрутно. Щоб якось вижити, змушені були продати всі фамільні діаманти й інші дорогоцінності. Батько дуже швидко знову почав працювати для української справи. Створив гетьманську організацію, розгорнув видавничу діяльність, налагодив контакти з Україною, але глибоко конспіративні. У нашій родині з ранку до вечора, здається, інших розмов і не було. Говорили лише про Україну, її біди, її майбутнє. Українська самостійна держава — це була найзаповітніша батькова мета.

Коли стало очевидним, що друга світова війна неминуча, батько послав сина Данила до Англії, щоб мати в стані антигітлерівської коаліції свого представника, який продовжував би українську справу.

— Володимир Винниченко, який за політичною орієнтацією був близьким до більшовиків, у історії української революції 1917—1919 років «Відродження нації» стверджує, що гетьман Скоропадський був «підставною, нікчемною фігурою, манекеном і декорацією, за якою стояв німецький генерал та його воля, бажання, інтереси й розпорядження». Чи можна дізнатися, як Павло Скоропадський ставився до сталінського більшовизму, нацизму і гітлеризму?

— Батько завжди ненавидів сталінський більшовизм. Він болісно переживав голодомор тридцять третього року в Україні. Моя мати створила допомоговий комітет, який збирав гроші й посилав пакунки голодуючим України. Сестра Єлизавета їздила до Голландії і там також піднімала народ на допомогу своїм землякам. Ми маємо копії численних листів, які також зберігаються в Інституті імені Липинського.

А коли прийшов до влади гітлеризм, то батько був переконаний, що цей режим приречений, він довго не протримається, що Гітлер швидко програє. Він засуджував гітлеризм як ідеологію, але водночас продовжував співпрацю з деякими німцями. Хоч завжди повторював: «Ми — українці. І перш за все повинні працювати для української справи, а не йти, як лакеї, на службу до фашистів».

— А як він сприйняв національно - в зводьний рух на Галичині, в якому взяла участь насамперед Українська повстанська армія?

— До цього він ставився з розумінням. Хоч були часи, коли різко засуджував те, що діялося на Галичині в передвоєнні роки. Батько завжди мав добрі стосунки з кардиналом Шептицьким. Але попри все він ніколи не йшов на компроміси, прямував тим шляхом, який намітив. Батько завжди наголошував: «Ми мусимо тримати український гетьманський прапор високо і чисто».

— Пані Олено, на початку розмови ви зауважили, що в гетьмана Скоропадського була найзаповітніша мета — Українська держава. Він вірив у неї до останніх днів життя, чи були розчарування?

— Були. Знаєте, коли почалася війна з Совєтами, батько думав, що ось-ось Україна стане вільною. Що це є саме той шанс, який дає історія. Він навіть сподівався, що в цьому допоможе війна Німеччини з Совєтами. І раптом, коли стало відомо про безчинства німців в Україні, він глибоко переживав це, розуміючи, що воля і незалежність для України — це знову далеке майбутнє. Його терзало страшенне розчарування. Тоді ми дуже переживали за його життя. бо нависла загроза арешту.

— Розкажіть, будь ласка, про останні роки життя гетьмана Скоропадського.

— Моя мама, сестра Марія і брат Петро виїхали з Берліна в жовтні 1944 до Оберсдорфа. Батько, сестра Єлизавета і я лишилися до лютого сорок п'ятого в Берліні. Вдень нас бомбардували американці, вночі — англійці. Радянський фронт наступав. Батько дедалі частіше й частіше повторював, що українці-емігранти не повинні потрапити до рук Совєтів, і почав клопотатися, щоб усі українці були евакуйовані з Берліна до Веймара. Згодом батько вирушив до Баварії, щоб трохи перепочити і створити там новий гетьманський центр у Мюнхені або Аусбурзі. Але по дорозі потрапив під бомбардування, був смертельно поранений і в містечку Меттин помер.

Єлизавета почала клопотатися, щоб якось поховати його, але їй так і не вдалося знайти навіть домовини. Католицький священик відмовився одспівувати покійника, бо батько не був католиком. На вулиці Єлизавета зустріла німкеню, яка сказала їй, що вона знає священика-українця й приведе його. Священик був греко-католиком.

— Як ім'я покійного? — перепитав він.

— Павло Скоропадський, — відповіла Єлизавета.

— Гетьман? — не міг повірити очам своїм святий отець.

Він і провів в останню дорогу останнього гетьмана України по-християнськи.

Так 23 квітня 1945 року закінчилося життя мого батька. Йому було тоді 72 роки. Стільки ж, скільки тепер мені. Пізніше, по війні, ми перевезли його тіло до Оберсдорфа, на цвинтар, де поховано всю нашу родину, окрім брата Данила. На надмогильній плиті написали: «Павло Скоропадський — гетьман України».

— Пані Олено, ви остання із Скоропадських. Не шкодуєте, що ваш рід, по суті, завершується?

— Я думаю, що це нормально, абсолютно природно — іноді роди вимирають.

— Чи лишилися у вас якісь сімейні реліквії?

— Дуже мало. Ікона Святого Павла, копії родинних портретів Івана Скоропадського та княгині Кочубей, деяке срібло, яке подарували мамі на весілля. І все. На жаль, з Берліна, охопленого війною, ми майже нічого не вивезли. Особливо шкода експозиції гетьманського музею. Там, пригадую, були в рамах грамоти про визнання України незалежною державою і обмін послами, а також гетьманська булава.

— Ваш батько, Павло Скоропадський, залишав Україну в час, коли задушили її державність. Ви, донька Скоропадського, вперше приїхали на прабатьківську землю в рік, коли Україна знову проголосила себе незалежною державою, що б ви хотіли побажати своїй Батьківщині?

— Мій батько, незважаючи на всі біди, був оптимістом і ніколи не падав духом. Він любив повторювати один жарт і вважав його найкращим жартом у світі. Дві жаби потрапили в посудину з молоком. Жаба-песимістка відразу скорилася долі й сумирно загинула, а жаба - оптимістка цілу ніч бовтала лапками, аж поки вранці не відчула під собою масло. Тому я хочу побажати Україні оптимізму і єдності. Безперечно, вона повинна боротися за свою демократію, в ній повинні мати право на існування різні партії, але всіх, хто сьогодні мешкає в Україні, кому болить її майбутнє, має об'єднувати бажання побудувати незалежну Українську державу.

Розмову вели Катерина КІНДРАСЬ, Валентин ЛАБУНСЬКИЙ.

Фото Георгія ОГІНСЬКОГО.

До цієї невеличкої за обсягом, але надзвичайно ємкої книжки, безсумнівно, ще не раз будуть звертатися історики, демографи, політики, бізнесмени. Очевидно, що з'являться і грунтовні аналітичні статті, предметом яких стане довідник «Зарубіжні українці». Хоча вже перші газетні і журнальні повідомлення про вихід Довідника привернули всезагальну увагу. Декілька разів до цієї теми зверталася і наша газета, використовуючи фактичні дані з рукопису довідника. І ось він на прилавках книжкових магазинів і, звісно, на «чорному» ринку, де його ціна, схоже, побиває всі мислимі рекорди. І це закономірно, бо аналогів такого видання у нас немає. Користь же від його появи навіть важко спрогнозувати не тільки в сфері політики,

вив близьк
враховуючи
працююче
15 років. У
щий прибу
надський.
ян україн
зайняті пр
зях націо
сервісу, на
що в сільс
їх зайнято
серед ме
юристів, лі
58820, с
торгівлі —
луг — 45
що, станов
сотка всьо
маючи п'я
раїнського
ляють зна
ве, ку
Канади, йо
виток.

РОЗСІЯ
ПО СВІТ

культури, науки, бізнесу, а й на значно глибшому, побутовому рівні. Адже одна справа, коли наш не надто досвідчений турист їде «наосліп» в якусь країну, не маючи аніякої інформації про ті установи й організації, де він може бути бажаним гостем, і зовсім інша, коли він може знайти там своїх однодумців, людей спільних з нею інтересів і зацікавлень.

Видання присвячене сторіччю української еміграції в Канаді, тому не випадково так багато уваги упорядники Довідника приділили історії української еміграції на американському континенті, аналізові сьогоднішнього становища українців у цих країнах. Отож звернемося до Довідника, дані якого свідчать, що на рубежі XIX—XX століть виїжджали з України здебільшого трудящі люди, без особливих статків. Бідність і неписьменність — показники, які аж ніяк не полегшували процес переїзду і адаптацію до нових умов. Взяти хоча б Канаду. До 1917 року, коли з початком першої світової війни потік української еміграції затримався, приблизно 170 тисяч зубожілих селян перетнули Атлантику й опинилися в Канаді. Дослідження, проведені в 1921 році, виявили, що на той час 51 відсоток українців у Канаді не вміли ні читати ні писати жодною мовою. За таких умов українські переселенці, здавалося б, були приречені на повну і абсолютну асиміляцію, як найбільш безправна і злиденна категорія населення. І звісно — єдиний шлях, який перед ними відкривався,— це сільськогосподарські роботи, причому некваліфіковані, найбільш трудомісткі. Пройшло не так уже й багато часу, як на історичні масштаби. Зараз українська етнічна група об'єднує фактично мільйон чоловік. Зростання кількості українського населення у порівнянні навіть з 1986 роком пояснюється насамперед зростанням національної свідомості етнічних українців, багато з яких вперше визнали своє походження. Цікаво, що середньорічний прибуток на одну особу стано-

Можна
ти певні
культурни
ціал укра
починаюч
українці в
досягти т
якою м
ська ко
гатющою
тим народ

Рамки Д
дають мо
вого вия
роткі, ск
сті про ж
їнського
ді, Мекс
Бразилії,
Франції,
список ц
вати... За
Союзу
рахунк
льйонів о
нальності
новному
від Украї
фічними
прохідни
слонами,
можливіс
економіч
ну. Тому
Довідник
приділяю
час пере
раїнцями
чи не тіл
роду, а
етнічні

У робо
брали ак
їнські до
П. Орлен
щенко,
— Я. Бал
сор Б. К
Опрацьо
сив пері
аналізова
довідник
кордоно
віші дан
Позаду в
збору м
кації. По
го велет
шими ч
тираж у
повідає
ринку. І
но поду

На

...ОПАДСЬКИХ

...щоб мати в
...рівської коалі-
...ставника, який
... українську

...р Винничен-
...олітичною орі-
... близьким до
...історії укра-
...олюції 1917—
...родження на-
..., що гетьман
... був «підстав-
... фігурою, ма-
...корацією, за
...мецький гене-
...воля, бажання,
...порядження».
...тався, як Пав-
... ставився
... більшовизму,
...еризму?
...завжди ненави-
... більшовизм.
...реживав голо-
... третього ро-
... Моя мати
...омоговий комі-
... гроші й по-
...и голодуючим
...а Єлизавета
...анді і там та-
...рад на допо-
...землякам. Ми
...исленних лис-
... зберігаються
... Липинсько-

...шов до влади
...батько був пе-
..., цей режим
... довго не про-
... Гітлер швид-
... засуджував
...ідеологію, але
...ожував спів-
... німцями.
...вторював: «Ми
... перш за все
...ати для укра-
..., а не йти, як
...абу до фашис-

... сприйняв на-
...зольний рух
... якому взяла
...ред Україн-
... армія?
...о він ставився
... Хоч були ча-
...засуджував те,
... Галичині в пе-
.... Батько за-
... стосунки з
... Шептицьким.
... він ніколи не
...роміси, прямую-
..., який намі-
...ляд наголо-
...усімо тримати
... гетьманський
... чисто».
..., на початку
...ували, що в
...опадського бу-
...вища мета —
...ржава. Він ві-
... останніх днів
... розчаруван-

...ете, коли по-
...а з Совєтами,
... ось-ось Ук-
...и. Що це
...ас, який дає
...ють сподівав-
... допоможе
... з Совєтами.
... стало відомо
... німців в Ук-
... переживав
...ю воля і не-
... України —
... майбутнє.
...страшенне роз-
...ми дуже пе-
... життя, бо
... арешту.
..., будь ласка,
... життя геть-
... сестра Ма-
...стро виїхали з
... 1944 до
...Батько, сестра
...лишилися до
...того в Бер-
...с бомбардува-
...вночі — анг-
...й фронт на-
...ладі части-
...торював, що
... не по-

винні потрапити до рук Совєтів, і почав клопотатися, щоб усі українці були евакуйовані з Берліна до Веймара. Згодом батько вирушив до Баварії, щоб трохи перепочити і створити там новий гетьманський центр у Мюнхені або Аусбурзі. Але по дорозі потрапив під бомбардування, був смертельно поранений і в містечку Меттин помер.

Єлизавета почала клопотатися, щоб якось поховати його, але їй так і не вдалося знайти навіть домовини. Католицький священик відмовився одспівувати покійника, бо батько не був католиком. На вулиці Єлизавета зустріла німкеню, яка сказала їй, що вона знає священика-українця й приведе його. Священик був греко-католиком.

— Як ім'я покійного? — перепитав він.

— Павло Скоропадський, — відповіла Єлизавета.

— Гетьман? — не міг повірити очам своїм святий отець.

Він і провів в останню дорогу останнього гетьмана України по-християнськи.

Так 23 квітня 1945 року закінчилося життя мого батька. Йому було тоді 72 роки. Стільки ж, скільки тепер мені. Пізніше, по війні, ми перевезли його тіло до Оберсдорфа, на цвинтар, де поховано всю нашу родину, окрім брата Данила. На надмогильній плиті написали: «Павло Скоропадський — гетьман України».

— Пані Олено, ви остання із Скоропадських. Не шкодуєте, що ваш рід, по суті, завершується?

— Я думаю, що це нормально, абсолютно природно — іноді роди вимирають.

— Чи лишилися у вас якісь сімейні реліквії?

— Дуже мало. Ікона Святого Павла, копії родинних портретів Івана Скоропадського та княгині Кочубей, деяке срібло, яке подарували мамі на весілля. І все. На жаль, з Берліна, охопленого війною, ми майже нічого не вивезли. Особливо шкода експозиції гетьманського музею. Там, пригадую, були в рамах грамоти про визнання України незалежною державою і обмін послами, а також гетьманська булава.

— Ваш батько, Павло Скоропадський, залишав Україну в час, коли задушили її державність. Ви, донька Скоропадського, вперше приїхали на прабатьківську землю в рік, коли Україна знову проголосила себе незалежною державою, що б ви хотіли побажати своїй Батьківщині?

— Мій батько, незважаючи на всі біди, був оптимістом і ніколи не падав духом. Він любив повторювати один жарт і вважав його найкращим жартом у світі. Дві жаби потрапили в посудину з молоком. Жаба-песимістка відразу скорилася долі й сумирно загинула, а жаба - оптимістка цілу ніч бовтала лапками, аж поки вранці не відчула під собою масло. Тому я хочу побажати Україні оптимізму і єдності. Безперечно, вона повинна боротися за свою демократію, в ній повинні мати право на існування різні партії, але всіх, хто сьогодні мешкає в Україні, кому болить її майбутнє, має об'єднувати бажання побудувати незалежну Українську державу.

Розмову вели
Катерина КІНДРАСЬ, Валентин ЛАБУНСЬКИЙ.

Фото Георгія **ОГІНСЬКОГО.**

РОЗСІЯНІ ПО СВІТАХ

До цієї невеличкої за обсягом, але надзвичайно ємкої книжки, безсумнівно, ще не раз будуть звертатися історики, демографи, політики, бізнесмени. Очевидно, що з'являться і грунтовні аналітичні статті, предметом яких стане довідник «Зарубіжні українці». Хоча вже перші газетні і журнальні повідомлення про вихід Довідника привернули всезагальну увагу. Декілька разів до цієї теми зверталася і наша газета, використовуючи фактичні дані з рукопису довідника. І ось він на прилавках книжкових магазинів і, звісно, на «чорному» ринку, де його ціна, схоже, побиває всі мислимі рекорди. І це закономірно, бо аналогів такого видання у нас немає. Користь же від його появи навіть важко спрогнозувати не тільки в сфері політики, культури, науки, бізнесу, а й на значно глибшому, побутовому рівні. Адже одна справа, коли ще не надто досвідчений турист їде «наосліп» в якусь країну, не маючи анінякої інформації про ті установи й організації, де він може бути бажаним гостем, і зовсім інша, коли він може знайти там своїх одноумців, людей спільних з нею інтересів і зацікавлень.

Видання присвячене сторіччю української еміграції в Канаді, тому не випадково так багато уваги упорядники Довідника приділили історії української еміграції на американському континенті, аналізові сьогоднішнього становища українців у цих країнах. Отож звернемося до Довідника, дані якого свідчать, що на рубежі XIX—XX століть виїжджали з України здебільшого трудящі люди, без особливих статків. Бідність і неписьменність — показники, які аж ніяк не полегшували процес переїзду і адаптацію до нових умов. Взяти хоча б Канаду. До 1917 року, коли з початком першої світової війни потік української еміграції затримався, приблизно 170 тисяч зубожілих селян перетнули Атлантику й опинилися в Канаді. Дослідження, проведені в 1921 році, виявили, що на той час 51 відсоток українців у Канаді не вміли ні читати ні писати жодною мовою.

За таких умов українські переселенці, здавалося б, були приречені на повну і абсолютну асиміляцію, як найбільш безправна і злиденна категорія населення. І звісно — єдиний шлях, який перед ними відкривався,— це сільськогосподарські роботи, причому некваліфіковані, найбільш трудомісткі. Пройшло не так уже й багато часу, як на історичні масштаби. Зараз українська етнічна група об'єднує фактично мільйон чоловік. Зростання кількості українського населення у порівнянні навіть з 1986 роком пояснюється насамперед зростанням національної свідомості етнічних українців, багато з яких вперше визнали своє походження. Цікаво, що середньорічний прибуток на одну особу становив близько 13 тисяч доларів, враховуючи працююче і непрацююче населення віком від 15 років. Українці мають вищий прибуток за середньоканадський. Канадські громадяни українського походження зайняті практично у всіх галузях національної економіки, сервісу, науки і культури. І якщо в сільському господарстві їх зайнято 26090 чоловік, то серед менеджерів їх 26080, юристів, лікарів та вчителів — 58820, службовців — 76800, торгівлі — 39340, у сфері послуг — 45585. З цього видно, що, становлячи всього 3,1 відсотка всього населення і займаючи п'яте місце, канадці українського походження справляють з[...]чний вплив на науко[...]ве, ку[...]не і полі[...] життя Канади, його економічний розвиток.

Можна безсумнівно зробити певні висновки і про сам культурний і духовний потенціал української нації. Якщо, починаючи практично з нуля, українці в чужій країні змогли досягти таких показників, то якою м[...]б бути материнська ко[...] — [...] з багатющою землею і талановитим народом?

Рамки Довідника, звісно, не дають можливості для особливого вияву фантазії. Це короткі, сконденсовані відомості про життя громадян українського походження в Канаді, Мексиці, США, Аргентині, Бразилії, Великобританії, Франції, Польщі, Югославії — список цей можна продовжувати... За межами Радянського Союзу, [...]йскромніші підрахунки, прожив[...]ять мільйонів осіб української національності. І якщо раніше в основному вони були відірвані від України, не тільки географічними кордонами, а й непрохідними ідеологічними заслонами, то тепер є унікальна можливість для культурного, економічного, наукового обміну. Тому не випадково автори Довідника таку велику увагу приділяють саме тим, хто під час переписів називає себе українцями, тим самим заявляючи не тільки про коріння свого роду, а і про свої морально-етнічні національні орієнтири.

У роботі над Довідником брали активну участь як українські дослідники С. Лазебник, П. Орленко, Ю. Макар, Л. Лещенко, так і канадські — Я. Балан, Б. Кордан, професор Б. Кравченко, Ф. Свиріпа. Опрацьовано велетенський масив періодичної преси, проаналізовано дані аналогічних довідників, які виходили за кордоном, використано найновіші дані переписів, опитувань. Позаду велетенська робота по збору матеріалу, його класифікації. Попереду освоєння цього велетенського матеріалу нашими читачами. Безсумнівно, тираж у 25 тисяч зовсім не відповідає потребам українського ринку. І над цим треба серйозно подумати.

Наталя **ДЗЮБЕНКО.**

ВІД СУМИ І...

НАШ тяжкий перебудовчий шлях знаменний не тільки страйками шахтарів й голодовкою студентів. Хвилею невдоволень і бунтів нагадала про себе ще одна знедолена категорія нашого суспільства — засуджені, ті, хто відбуває покарання в колоніях і тюрмах. Згадаймо хоча б тривожні події у Дніпропетровському слідчому ізоляторі.

Можна не погоджуватися з методами протесту засуджених, можна застосовувати проти них силу і вимагати покори, але не можна не визнавати необхідності гуманізації нашої пенітенціарної системи, дотримання у ставленні до засуджених елементарних людських прав. Та що засуджених, коли майже за одне з... громадяни, ізольовані д... рів, бо порядки у н... ються від тюремних.

Про це знає весь світ... ний. Нещодавно Рада Є... організація, що діє під... свою чергову конференц... нізації пенітенціарної с... просила представника ... перший заступник нача... управління по виконан... України, полковник ви... Володимир Осьмушнико... кореспондент попросив ... кілька запитань.

— Володимире Сергійовичу, перед тим, як говорити про проблеми установ по виконанню покарань (УВП) — а простіше, колоній, тюрем, варто спочатку з'ясувати, скільки їх у республіці?

— Усього на Україні 95 установ по виконанню покарань. Найбільше — суворого режиму — 40, оскільки саме в них відбувають покарання ті, хто засуджений вдруге. УВП посиленого режиму — 20, загального — 11, особливого, де відбувають покарання особливо небезпечні злочинці,— 8, колоній-поселень — 10, тюрем — 4 тощо.

— Цілий ГУЛАГ виходить... Чи не забагато для України, адже це не Далекий Схід і не Сибір?

— Якраз і небагато, бо на сьогоднішній день, як відомо, рівень злочинності у нас зростає. Більше того, сьогодні треба дбати, щоб кількість цих колоній і тюрем зростала, але щоб вони були меншими за розмірами. У нас же діючі зони перенаселені: в деяких з цих закладів — по тисячі чоловік.

Нашою концепцією реформи виправно-трудових закладів, яку схвалив Кабінет міністрів, передбачено якраз подрібнення подібних закладів з тим, щоб там утримувалося максимум до 500 чоловік. Це відповідатиме міжнародним стандартам...

— Гаразд, тоді доводиться ставити питання по-іншому: а чи готова незалежна Україна самостійно утримувати «своїх» злочинців, ще й при цьому крок за кроком забезпечувати гуманізацію пенітенціарної системи? Чи відправляє Україна своїх людей відбувати покарання за її межами і чи відбувають таке у нас представники інших республік або й навіть іноземці?

— Розпочну з останнього, оскільки Україна в цьому плані була суверенною давно — ми, як правило, не брали у свої зони засуджених в інших республіках. Єдиний виняток робили для молдаван. У них немає колоній особливого режиму, тому ми й пішли на таку «гостинність» — утримуємо у колонії у Львівській області до 300 «представників» Молдови. Правда, зараз ми ставимо питання: або платіть нам за це, або створюйте таку зону у себе, тим паче, що й самі ув'язнені вимагають повернути їх на батьківщину. Ув'язнених іноземців на Україні не утримують — для них є колонія в Росії.

Із своєї республіки за дев'ять місяців цього року ми відправили 2231 засудженого. З них 2142 чоловіки — у російські колонії-поселення лісового типу, бо таких ми не маємо, а ліс республіці, як відомо, потрібний. За домовленістю з російською стороною ми відправили до її установ суворого режиму 89 засуджених, які в наших установах систематично порушують режим. Як кажуть, на інший клімат.

— Про ці можливості української системи виконання покарань я запитав і тому, що до редакції, та й, гадаю, і на адресу вашого відомства надходять листи від українців, які відбувають покарання в інших республіках. Вони просять: оскільки Україна суверенна, то ми хочемо відбувати свої строки на її території...

— Так, подібні листи отримуємо і ми, насамперед з Росії. І за домовленістю з МВС РРФСР здійснюємо такі переведення, як правило, у вигляді заміни, причому суворо індивідуально, з'ясувавши, чи була людина мешканцем України, які має тут родинні зв'язки, як характеризується тамтешньою адміністрацією.

— Володимире Сергійовичу, торік на сторінках одного відомчого журналу ви мало не вперше серед високих чинів МВС республіки відверто визнали, що у наших колоніях з настанням темряви влада адміністрації фактично закінчується і починається безмежжя злочинних «авторитетів»... Сам факт цього страшного визнання для людини з вашими погонами передбачає необхідність кардинальних змін...

— Життя наших УВП підпорядковане виробництву, яке над усе. І виходить, що вдень, на виробництві, із засудженими перебуває більшість адміністрації, а на ніч залишається по 2—3 контролери на всю зону. Якщо зважити, що засуджені вираховують їхні маршрути, мають іншу інформацію, то не важко здогадатися про наслідки. В казармах ночують по 70—80 чоловік, серед них, як і скрізь, є слабші й сильніші, які з'ясовують між собою стосунки, «ухвалюють» свої закони. Додайте до цього подекуди порушення зв'язку між адміністрацією і засудженими, коли обидві сторони не розуміють, що вони члени одного колективу...

Але для того, щоб збільшити кількість контролерів, необхідно змінити принцип їхньої комплектації. Ми і досі наполягаємо, щоб їхня кількість залежала не від ліміту засуджених, а від особливостей об'єктів охорони.

І з казарм необхідно зробити невеликі комфортні помешкання на 8—12 чоловік

зі своїми ...
джені які...
лися між ...
Але це...
справи. Я...
головного, ...
років ми ...
ти висново...
системі ...
Ідею «ви...
ни колоні...
в'язали на...
тихі. На ...
конання, ...
ревизован...
ба заміни...
ня допомо...
Вона, доп...
му, щоб з...
так до ре...
тей, щоб ...
ній про ...
ваються н...
здоров'я, ...
якось пре...
про сім'ю...
чав надії ...
влаштуван...
Виходя...
ву управл...
недавна в...
трудове», ...
покарання...
до просто...
нам вкра...
нити заго...
50 чолові...
міст ста...
ціології, ...
таких для...
тують.

**— Як ...
вою назв...
мних утр...
слідчих із...
Адже люд...
тично зазн...
системи, я...
ких ...**

— Ми ...

тисяч доларів, рацююче і неления віком від їнці мають ви-за середньоканадські громадя-о. походження но у всіх галуної економіки, культури. І якуо господарстві 90 чоловік, то ерів їх 26080, та вчителів — бовців — 76800, 0, у сфері пос-З цього видно, всього 3,1 відаселення і зайсце, канадці укоодження справвплив на науко-полі… життя кономічний роз-

НІ

АХ

мнівно зроби-овки і про сам духовний потенції нації. Якщо, ктично з нуля, й країні змогли показників, то бут… материн-… на з ба-ю і таланови-

ика, звісно, не сті для особли антазії. Це ко-совані відомо громадян украдження в Кана-ША, Аргентині, Великобританії, ї, Югославії — жна продовжу-ми Радянського ром… ими під-жив… кять мі-раїнської націо-о раніше в ос-були відірвані тільки геогра-онами, а й не-ологічними за-пер є унікальна культурного, наукового обмі-падково автори у велику увагу е тим, хто під називає себе ук-самим заявляю-коріння свого своїі моральноьні орієнтири. Довідником участь як украї… С. Лазебник, Макар, Л. Ле-і канадські Кордан, профе-ко, Ф. Свиріпа. елетенський ма-преси, про-і аналогічних виходили за оритано найно-нсів, опитувань. ська робота по , його класифі-освоєння цьоо матеріалу на-. Безсумнівно, зовсім не відо українського треба серйоз-

ЗЮБЕНКО.

НАШ тяжкий перебудовчий шлях знаменний не тільки страйками шахтарів й голодовкою студентів. Хвилею невдоволень і бунтів нагадала про себе ще одна знедолена категорія нашого суспільства — засуджені, ті, хто відбуває покарання в колоніях і тюрмах. Згадаймо хоча б тривожні події у Дніпропетровському слідчому ізоляторі.

Можна не погоджуватися з методами протесту засуджених, можна застосовувати проти них силу і вимагати покори, але не можна не визнавати необхідності гуманізації нашої пенітенціарної системи, дотримання у ставленні до засуджених елементарних людських прав. Та що засуджених, коли майже за одне з ними ставляться громадяни, ізольовані до слідчих ізоляторів, бо порядки у них мало чим відрізняються від тюремних.

Про це знає весь світ, не тільки злочинний. Нещодавно Рада Європи, неурядова організація, що діє під егідою ООН, на свою чергову конференцію з питань гуманізації пенітенціарної системи вперше запросила представника України. Ним був перший заступник начальника Головного управління по виконанню покарань МВС України, полковник внутрішньої служби Володимир Осьмушников. Наш спеціальний кореспондент попросив його відповісти на кілька запитань.

ВІД СУМИ І ВІД ТЮРМИ...

— Володимире Сергійовичу, перед тим, як говорити про проблеми установ по виконанню покарань (УВП) — а простіше, колоній, тюрем, варто спочатку з'ясувати, скільки їх у республіці?

— Усього на Україні 95 установ по виконанню покарань. Найбільше — суворого режиму — 40, оскільки саме в них відбувають покарання ті, хто засуджений вдруге. УВП посиленого режиму — 20, загального — 11, особливого, де відбувають покарання особливо небезпечні злочинці,— 8, колоній-поселень — 10, тюрем — 4 тощо.

— Цілий ГУЛАГ виходить... Чи не забагато для України, адже це не Далекий Схід і не Сибір?

— Якраз і небагато, бо на сьогоднішній день, як відомо, рівень злочинності у нас зростає. Більше того, сьогодні треба дбати, щоб кількість цих колоній і тюрем зростала, але щоб вони були меншими за розмірами. У нас же діючі зони перенаселені: в деяких з цих закладів — по тисячі чоловік.

Нашою концепцією реформи виправно-трудових закладів, яку схвалив Кабінет міністрів, передбачено якраз подрібнення подібних закладів з тим, щоб там утримувалося максимум до 500 чоловік. Це відповідатиме міжнародним стандартам...

— Гаразд, тоді доводиться ставити питання по-іншому: а чи готова незалежна Україна самостійно утримувати «своїх» злочинців, ще й при цьому крок за кроком забезпечувати гуманізацію пенітенціарної системи? Чи відправляє Україна своїх людей відбувати покарання за її межами і чи відбувають таке у нас представники інших республік або й навіть іноземці?

— Розпочну з останнього, оскільки Україна в цьому плані була суверенною давно — ми, як правило, не брали у свої зони засуджених в інших республіках. Єдиний виняток робили для молдаван. У них немає колоній особливого режиму, тому ми й пішли на таку «гостинність» — утримуємо у колонії у Львівській області до 300 «представників» Молдови. Правда, зараз ми ставимо питання: або платіть нам за це, або створюйте таку зону у себе, тим паче, що й самі ув'язнені вимагають повернути їх на батьківщину. Ув'язнених іноземців на Україні не утримують — для них є колонія в Росії.

Із своєї республіки за дев'ять місяців цього року ми відправили 2231 засудженого. З них 2142 чоловіки — у російські колонії-поселення лісового типу, бо таких ми не маємо, а ліс республіці, як відомо, потрібний. За домовленістю з російською стороною ми відправили до її установ суворого режиму 89 засуджених, які в наших установах систематично порушують режим. Як кажуть, на інший клімат.

— Про ці можливості української системи виконання покарань я запитав і тому, що до редакції, та й, гадаю, і на адресу вашого відомства надходять листи від українців, які відбувають покарання в інших республіках. Вони просять: оскільки Україна суверенна, то ми хочемо відбувати свої строки на її території...

— Так, подібні листи отримуємо і ми, насамперед з Росії. І за домовленістю з МВС РРФСР здійснюємо такі переведення, як правило, у вигляді заміни, причому суворо індивідуально, з'ясувавши, чи була людина мешканцем України, які має тут родинні зв'язки, як характеризується тамтешньою адміністрацією.

— Володимире Сергійовичу, торік на сторінках одного відомчого журналу ви мало не вперше серед високих чинів МВС республіки відверто визнали, що у наших колоніях з настанням темряви влада адміністрації фактично закінчується і починається безмежжя злочинних «авторитетів»... Сам факт цього страшного визнання для людини з вашими погонами передбачає необхідність кардинальних змін...

— Життя наших УВП підпорядковане виробництву, яке над усе. І виходить, що вдень, на виробництві, із засудженими перебуває більшість адміністрації, а на ніч залишається по 2—3 контролери на всю зону. Якщо зважити, що засуджені вираховують їхні маршрути, мають іншу інформацію, то не важко здогадатися про наслідки. В казармах ночують по 70—80 чоловік, серед них, як і скрізь, є слабші й сильніші, які з'ясовують між собою стосунки, «ухвалюють» свої закони. Додайте до цього подекуди порушення зв'язку між адміністрацією і засудженими, коли обидві сторони не розуміють, що вони члени одного колективу...

Але для того, щоб збільшити кількість контролерів, необхідно змінити принцип їхньої комплектації. Ми і досіналягаємо, щоб їхня кількість залежала не від ліміту засуджених, а від особливостей об'єктів охорони.

І з казарм необхідно зробити невеличкі компактні помешкання на 8—12 чоловік зі своїми санвузлами, телевізорами... З тим, щоб засуджені якнайменше спілкувалися між собою вночі.

Але це лише один бік справи. Якщо ж виходити з головного, то хоч за сімдесят років ми маємо нарешті дійти висновку: людина у цій системі не виправляється. Ідею «виправлення» людини колонією й тюрмою нав'язали нам свого часу політики. На моє глибоке переконання, надуману ідею перевиховання засуджених треба замінити системою подання допомоги людям, які опинилися в умовах ізоляції. Вона, допомога, полягає у тому, щоб засуджений не втрачав до решти людських якостей, щоб був поінформованим про процеси, які відбуваються на волі, щоб зберіг здоров'я, можливість хоч якось предметно піклуватися про сім'ю і рідних, не втрачав надії на майбутнє працевлаштування за фахом...

Виходячи з цього ми й назву управління поміняли. Віднедавна воно не «виправно-трудове», а таке, що виконує покарання. А щоб це не було простою зміною вивіски, нам вкрай необхідно подрібнити загони засуджених до 50 чоловік у кожному замість ста. Нам потрібні соціологи, психологи, хоч вузи таких для нас поки що не готують.

— Як же тоді з цією новою назвою в'язатимуться умови утримання громадян у слідчих ізоляторах (СІЗО)? Адже люди ще до суду фактично зазнають тієї ж карної системи, яка мало відрізняється від тюремної.

— Ми зможемо задовольняти потреби громадянина, затриманого в СІЗО, лише тоді, коли до цього буде готове наше суспільство (замовив, скажімо, їжу — ми придбали її в магазині). На жаль, ми не можемо надати «мешканцеві» СІЗО 6 квадратних метрів площі чи забезпечити індивідуальною ванною, хоч він на це й має право. У нас є норма — 2,5 метра на одного чоловіка. Цим і змушені керуватися.

Для вирішення проблеми насамперед слід створити муніципальні тюрми і СІЗО, тобто невеликі за розмірами, а не такі, як, наприклад, «Лук'янівка» у Києві. Цим шляхом іде весь світ.

— Не потрібно бути ясновидцем, аби передбачити, що після цих слів ви, Володимире Сергійовичу, сумно зітхнете і скажете, мовляв, на жаль, ми не маємо на це коштів, ресурсів... На що я вам поспівчуваю, в гіршому випадку «наступлю на мозоль» нагадуванням майже парадоксальної ситуації, суть якої у тому, що в цивілізованому світі засуджені не працюють і живуть краще від наших, які трудяться, погодьтеся, дуже тяжко.

— Для створення належних умов, реконструкції і будівництва лише слідчих ізоляторів нам необхідно 165 мільйонів карбованців, а в цілому для всієї республіканської системи по виконанню покарань — до півтора мільярда карбованців. Звичайно, сподіватися отримати таку суму з державного бюджету марне, тому ми покладаємося на себе, просимо в держави відраховувати до свого гаманця не 60 відсотків зароблених засудженими прибутків, як було раніше, а значно менше. Уряд іде нам назустріч. Отже, ми змушені використовувати працю засуджених, бо від цього виграють і вони, і адміністрація.

Проблема в іншому — насувається ринок, засуджені можуть залишитися безробітними, і ми шукаємо виходу, аби стати складовою ринкового механізму. Принаймні, вже маємо брокерське місце на Київській міській біржі...

— Але є речі, які для гуманізації пенітенціарної системи можна зробити вже сьогодні, без великих на те затрат. І я знаю, дещо на Україні вже зроблено.

— Ми зняли обмеження в листуванні, збільшили кількість довготривалих побачень (одне на три місяці), та короткотермінових (одне на місяць), вага посилок зросла з 5 до 8 кілограмів, причому засуджений може отримувати їх з початку відбуття строку, а не після відбуття його наполовину, як було раніше. Вони також мають можливість носити короткі зачіски і в межах своїх помешкань зодягатись у свої спортивні костюми. Збільшено втричі суму грошей, на які засуджений має право придбати продовольчих товарів у ларку. І звичайно ж, збільшено норми харчування...

А в Одеській УВП для жінок ми провели експеримент: окремі засуджені отримували право народжувати дитину за місцем проживання і виховувати її до трьох років, засуджені матері мали можливість виїздити до своїх дітей-інвалідів або на довготривале побачення з неповнолітніми дітьми за межами установи, збільшували асортимент продовольчих товарів для вагітних і хворих...

— До речі, про харчування. В одному з інтерв'ю начальник радянської виправної системи Володимир Гуляєв зазначив, що раціон харчування засуджених наблизився у нас до мінімальних міжнародних норм. Виходить, що дехто на волі, скажімо, той же пенсіонер із мізерною пенсією, може їм у цьому плані позаздрити?

— Життя примусило нас критично підійти до проблеми харчування засуджених, і з початку 1992 року норми харчування буде підвищено у всіх без винятку УВП. А в дитячих колоніях, слідчих ізоляторах, у лікарнях для засуджених та в ЛТП ці норми підвищено з другої половини цього року.

Скажімо, засуджені підлітки щодоби отримують: 600 грамів хліба, 120 грамів м'яса, стільки ж риби, 300 грамів овочів, 250 грамів молока та інше.

Звичайно, норми харчування основної маси засуджених інші, вони залежать від категорії, від роботи, яку ті виконують.

Чи ситі вони — судити вам, але мушу сказати, що в слідчих ізоляторах уже подекуди валяється хліб.

— Отже, Володимире Сергійовичу, можна вважати, що міжнародна громадськість, зокрема Рада Європи, не помилилася, запросивши вас як представника нашої пенітенціарної системи на свою чергову конференцію. Як я розумію, Україну на такий захід запрошено вперше і це якоюсь мірою є визнанням її суверенності?

— Ми не є членами цієї неурядової організації, тому мене запросили до Польщі на чергову конференцію директорів пенітенціарних установ як гостя. До речі, мали бути прибалти і москвичі, та чомусь не приїхали.

Я мав нагоду ще раз переконатися, що нам украй необхідно налагоджувати в цьому плані міжнародні контакти, адже ми мали б можливість, скажімо, обмінюватися статистичною та іншою інформацією, здобули б право на моральну, теоретичну і навіть матеріальну допомогу. Одне слово, тягнутися до міжнародних норм і традицій з тим, щоб у майбутньому стати повноправними членами Ради Європи.

Вів інтерв'ю

Анатолій БЕНЬ,
спеціальний кореспондент з прав людини «Голосу України».

Точка зору

ВЧИТЕЛІ — ЗА, ЛІКАРІ — ПРОТИ

введення в школах другого вихідного. Вчителі — за, бо переконані: вивільнивши суботу, зроблять школярам добро. Так переконані, що навіть на страйк наважились, і їх підтримали учні і деякі батьки. Ми ж, медики, ставимо запитання: куди подінуться суботні навчальні години? Їх просто «розкидають» по інших днях тижня, збільшивши навантаження на й без того перевантажених дітей. Чи можна піти на таке за наших умов? Ми вважаємо, що не можна.

Наведу кілька цифр, які характеризують стан здоров'я дітей однієї з шкіл, які страйкували, № 16. З 1560 дітей різні захворювання мають 1202. 427 школярів страждають на ендокринні хвороби, 185 — на шлунково-кишкові, 175 — на очні, 126 — на ортопедично-хірургічні, 52 — на нервово-психічні тощо. Якщо ж брати у масштабах міста, то картина така: з 17 000 дітей 2700 мають захворювання кістково-м'язової системи, 1700 — нервової системи і психіки, кожна п'ята дитина уражена кишково-шлунковим захворюванням, і кожна п'ята — зоровим.

Ми звикли все звалювати на екологію. Вона і справді у нас жахлива. На кожного жителя Львівської області припадає до п'яти тонн шкідливих промислових викидів на рік. А ще додайте «дихання» автотранспорту, неочищені стоки в річках... Та що там казати — екологія нас душить. Але ж їй допомагає і спосіб життя. Оскільки мова про школярів, то подумайте: що таке сім—вісім годин за партою? Це перевтома і розумова, і зорова, і м'язова. Це неправильне харчування. Так навіщо ж свідомо погіршувати умови існування дітей?

Ні, медики категорично проти скорочення навчального тижня. І сподіваємось, що нас почують у керівних колах системи народної освіти.

Іван ГУЗИК,
дитячий травматолог.

Дрогобич
Львівської області.

58—60 відсотків смертності жителів Рівненщини дають серцево-судинні захворювання. Чи не тому завідуючий обласним відділом охорони здоров'я А. Щербатий ще у серпні 1985 року видав наказ: «Ввести в дію з 1-го вересня ц. р. обласний кардіологічний диспансер... на базі обласної лікарні, передбачити... стаціонарне відділення на 60—100 ліжок».

Як же лікуються «сердечники» Рівненщини нині? Як влаштувався кардіологічний диспансер? Як почувається його персонал? Про це наша бесіда з головним лікарем диспансеру Тарасом Шафранським у його персональному кабінеті розміром 2 м×3 м.

Рятуйся, хто може

В ЧЕРЗІ ЗА ІНФАРКТОМ?

— Тарасе Федоровичу, вам мій лікоть не заважає? Пробачте, але мушу дещо записати...

— Нічого, нічого, ми вже призвичаїлися, із старшою медсестрою удвох тут працюємо. При гострій потребі може втиснутися ще два чоловіка — стояти струнко, правда, доводиться. Так що армійська дисципліна, як мовиться, мимоволі...

— Ви — головний лікар обласного кардіологічного диспансеру...

— Так, уже п'ятий числом за якихось шість років. Наших умов не витримують навіть найміцніші «адміністративні» серця. Ви дивуєтеся з мого кабінету. А ось за цією фанерною перегородкою — ще менший, всього якихось п'ять «квадратів». І там сидять два лікарі, апаратура — на шафі, під стелею. А всього кабінетів у нашої служби — аж чотири, живемо, як бачите, на широку ногу.

— Я розумію вашу іронію. Та водночас не можу збагнути, чому таке ставлення саме до кардіологічного диспансеру, адже серце...

— Чому таке ставлення? Це питання я теж задаю не раз і собі, і багатьом рівненським чиновникам. Ну, припустимо, мучить людину радикуліт. Болить, іноді просто нестерпно, але людина від цього не помре. А сердечний біль терпіти не те що важко, а й небезпечно. Проте госпіталізувати немає можливості — ті нечисленні ліжка, які нам виділяють у різних відділеннях лікарні, задовольнити аж ніяк не можуть, мусимо ставити людей на чергу. І до чого це призводить? Хвора Н. Кравчук з Корецького району звернулася до нас наприкінці лютого. Їй призначили інтенсивне лікування і записали на госпіталізацію аж на 12 березня, бо покласти було нікуди. А п'ятого березня у неї стався інфаркт.

— Стривайте, в обласній лікарні є кардіологічне відділення...

— Дійсно, є. Аж... на 45 ліжок, завжди перевантажене, там хворих часто кладуть просто у коридорі. Та що тут казати! Кардіологічна служба нашої області матеріально чи не найслабша на Україні. Досить сказати, що 80 відсотків кардіологічних хворих, не одержавши спеціалізованої лікарської допомоги, помирають удома.

Кардіоцентр, повторюю, не має бази, але це не означає, що ми сидимо склавши руки. У числі перших ми запровадили вшивання тимчасових і постійних кардіостимуляторів. Але хворі із вживленими пристроями мали б перебувати у спеціалізованому відділенні, під постійним наглядом, а вони перебувають у районних лікарнях, бо забрати їх нікуди. От і їздить кардіолог-аритмолог майже щодня на виклики.

— Навіть із цих коротких реплік зрозуміло, що становище ненормальне. А який же, Тарасе Федоровичу, вихід?

— На південно-західній околиці Рівного, як ви знаєте, посеред кучерявого саду є два прекрасні будинки — там колись «зміцнювали здоров'я» номенклатурники. Коли їх звідти вигнали, ми просили передати приміщення для кардіодиспансеру із стаціонаром. Не передали. Спочатку нібито влаштували лікарню номер два, де таємно продовжувала лікуватися попередня «клієнтура», а тепер цей заклад перейменували у центр радіаційного захисту. Там оселилися й... екстрасенси. Одне слово, зроблено так, щоб при потребі (на випадок, скажімо перемоги ДКНС) можна було швидко очистити приміщення і повернути колишнім господарям. Щоб ніхто не пустив там коріння... Є й інші варіанти. Перенести, приміром, у той сад гематологічне відділення обласної лікарні — і тоді нам вивільнилося б місце. Або переселити яку-небудь «контору» в опечатані нині апартаменти колишніх міськкому і обкому компартії. Або... Можна б усе зробити по-людському, аби було бажання у керівництва області взагалі й обласного відділу охорони здоров'я зокрема.

— А як реагує на «тупикову ситуацію» ваш колектив?

— Колектив у відчаї, бо в умовах ринку ми просто опинимося на вулиці. Якщо кам'яні серця в облвиконкомі нас не почують — будемо змушені страйкувати. А що залишається робити?

Записав
Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».
Рівне.

Порушено кримінальну справу

Якби не той хірург,

наш Сергійко міг би жити. Коли ми привезли його до Срібнянської районної лікарні, він був у свідомості, відповідав на запитання. Але хірург Биков, який його оглянув, був п'яний. Не розпорядившись навіть промити рану на голові (дитина постраждала від наїзду мотоцикла), він звелів дати Сергійкові заспокійливі таблетки. Це було о шістнадцятій годині. Лише о двадцятій, коли хлопчик прокинувся і поскаржився на головний біль, зробили рентген. Весь цей час медсестра Гаврись умовляла хірурга щось робити, бо дитина в тяжкому стані. Близько 22-ї години з Прилук прибув консультант, і Сергійка взяли в операційну. Та було пізно. За кілька хвилин його не стало.

Онука мого немає. А Биков, наче й не було нічого, ходить на роботу. Де ж, запитую я вас, справедливість?

Павло ЦИГУРА.

Срібне
Чернігівської області.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Цей лист не міг не викликати бажання терміново зв'язатися з обласним відділом охорони здоров'я. Але завідуючий В. Гончаренко відмовився з'ясувати ситуацію на тій підставі, що по телефону мене не бачить. Слава Богу, ця обставина не злякала інспектора-лікаря Н. Убозьку. Вона повідомила: у справі розбиралася спеціальна комісія обласного відділу охорони здоров'я. Медичний персонал, який мав відношення до смертельного випадку, покарано в адміністративному порядку, паралельно районною прокуратурою порушено кримінальну справу, за результатами якої і буде вжито остаточних заходів.

Ну що ж, поки що цю інформацію ми взяли до уваги. Але маємо намір повернутися до справи — на місце виїде наш кореспондент. Хочеться сподіватись, що до того часу завідуючий обласним відділом охорони здоров'я буде готовий відповісти на запитання.

А ви й не знали

ЛЮДИНА-МАГНІТ

Ім'я Георгія Трохимовича Сушка вже відоме нашим читачам — він виступав у «Голосі України» з проблем екологічної патології людини. Сьогодні він висловлює свою точку зору на феномен, про який останнім часом багато пише преса.

— Георгію Трохимовичу, засоби масової інформації багато пишуть про людей, до шкіри яких прилипають металеві предмети. Дехто називає це феноменом «живого магнетизму». Я знаю: ви маєте власну точку зору на предмет...

— Причини виникнення «живого магнетизму» тлумачать по-різному. Скажімо, Рената Ларичева у статті «А чудо-то обыкновенное», надрукованій у газеті «Советская молодежь», викладає теорію одного екстрасенса, який вважає: секрет притягування металевих предметів до тіла в тому, що кожна людина являє собою маленьку електростанцію зі своїм електромагнітним полем, це поле і діє на метал. Але не все так просто. Я провів експеримент з кількома сотнями мешканців Запоріжжя. По-перше, виявилося, найактивніше притягуються предмети передніми відділами грудної клітки і лобною частиною голови. По-друге, притягуються не тільки металеві предмети, але й речі зі скла, фарфору...

У лобній частині й передніх відділах грудної клітки проявляється великої інтенсивності біологічне поле, яке має не лише високі електромагнітні властивості, а й значні гравітаційні та інші. У глибоких шарах під передньою поверхнею грудної клітки й під шкірою лобної частини інтенсивно циркулює велика кількість крові, в гемоглобіні якої знаходиться велика кількість заліза та інших важких металів, що проникають в організм із забрудненого середовища. Різке наростання біологічного поля в сучасних людей призвело до виникнення феномену «високого живого магнетизму» через наростання в організмі електричного, електродинамічного, магнітного, гравітаційного та інших полів. Великі й важкі предмети (праски, тарілки) утримуються за рахунок високого біологічного поля. Наявність в організмі важких металів, отрут впливала на перебудову діяльності вегетативної нервової системи, крові, склад мікроелементів, що в свою чергу впливає на діяльність і нормальні параметри обмінних, електрофізіологічних, електромагнітних та інших процесів в організмі.

Десь чверть століття тому, — продовжує Георгій Трохимович, — я ознайомився з працею одного зарубіжного вченого, прізвище якого, на жаль, забув: він порівнював хімічний склад тіла за місткістю металів у єгипетської мумії і людини 50-х років нашого століття. Виявилось, що порівняно з людьми Стародавнього Єгипту наші сучасники накопичили в своєму організмі в 50 разів більше заліза, міді та інших металів. Тепер же насиченість організму людини металами в десятки і навіть сотні разів вища, ніж у людини 50-х років. Ось чому так змінилися і продовжують змінюватися вироблені протягом довгої еволюції норми фізіології. Ось чому значно посилилось біологічне поле.

Наростання «високого живого магнетизму» в нашій країні, особливо в Запоріжжі, — це не прояв якогось дива, а наслідок зростаючої деградації нації через екологічну забрудненість землі, води, повітря.

Бесіду вів
Антон ЯВОРСЬКИЙ.

Запоріжжя.

Жарт номера

Ми — не раби. Тих хоч господар годує!
Анатолій ПАСТЕРНАК.
Боярка Київської області.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Пародія

СПІТКНУВСЯ ОБ ПЕНЬ...

Старезний пень, абориген діброви,
Дрімає в кропиві та спориші.
. . . .
Оце ж боюся — він мене підслуха.
І все, що хочу, зробить навпаки.

Віктор ТЕРЕН.

Вірш «Лісовий чаклун», збірка «У прихистку долонь».

В шуканні теми вештався весь день.
І, остаточно занепавши духом:
«А що, коли спіткнутися об пень?» —
Подумав я. І пень — немов підслухав.

Його обходять, ідучи, здавен.
Його минають лірики-поети.
Мені ж бо лісовий абориген
Додав, здавалось, творчої кебети.

В падінні зароїлися думки.
Я їх давай записувати з ходу...
Та вийшло (як боявся) навпаки:
Що не рядок — то через пень-колоду!

Анатолій БОРТНЯК.
Вінниця.

Усьо чотко

ХОБІ

Диво-шафа. Диво-крісло. Диво-стіл. Самі дива.

— Пробачте, — запитую, — а як умикається цей пилосос?

— Який пилосос? — дивується. — Це, вибачте, пристрій для смаження шашликів. Сюди закладається м'ясо, а звідси вискакують готові шашлики.

— А ця валіза якесь відношення до меблів має, адже стоїть серед них?

— Ви помилилися. Це не валіза, а переносний столик. Натискую на кнопку — він розкривається. За ним може сидіти двадцять осіб. Гості пішли — натискуєте на іншу кнопку, і він складається. Можете стіл закинути на антресолі до наступної суботи чи неділі, якщо вам ще не набридли гості.

— Ніколи б не повірила, що це можна зробити самому, — каже відвідувачка.

— І все це зроблено після роботи. Людській фантазії нема межі.

— Але чогось такого не зустрінеш у крамницях. Навіть за договірною ціною.

— Авжеж. Фабрика не має спеціалістів такої кваліфікації — від директора до дяді Петі.

— Якого ще такого Петі?

— А такого, що постачав би нічийний, нікому не потрібний матеріал. Той, який можна зустріти на заводських звалищах.

— Щось ви загадки загадуєте. Нема спеціалістів? А у вас он скільки з вищою освітою. То що, нічого не вміють?

— Саме так.

— Як?

— Бо в мене — це хобі. Улюблена справа тобто, а не робота. Директорові треба сидіти з дев'яти до вісімнадцяти нуль-нуль. Інженер мусить лаятися з майстрами на дільницях. Це теж робота. А хобі в директора—вишивати. Він таке з ниток творить, що жодна членкиня Спілки художників такого не зробить. Інженер скульптури у вільний час витесує — хоч на міжнародну виставку посилай. Перші місця займав би.

— Але ж... Тоді треба директора майстром вишивки поставити, інженера в скульптори перевести...

— Е, тоді це в них буде робота, а не хобі.

А роботу знаєте, як роблять?

— Пробачте, я до вас, — зайшов відвідувач. — Це столярна майстерня?

— Звичайно, — відповів господар.

— А чи не міг би я у вас замовити табуретку?

— Могли б. Але спершу треба виготовити креслення. У вас його нема? Нема! Крім того, у нас не вистачає більш-менш кваліфікованих майстрів. А до того ж, невідомо, коли завезуть дошки. Отже, навідайтесь через півроку. Може, щось і вигадаємо з тією вашою табуреткою.

Ярослав ГОЛЕЦЬ.

Нова рубрика: як нам жити далі

Ще вчора газетні сторінки геть пістрявіли репортажами з божевілень, інтерв'ю з путчами та черговими викриттями [illegible]донтів застійної доби.

Сьогодні шпальти періодичних видань заполонили поради.

Радять всі і всім. Першість тут, ясна річ, належить нашим шановним економістам. Як професіоналам, так і аматорам, причому останніх, на жаль, набагато більше.

На другому місці політологи. Вже далі йдуть екстрасенси та інші астрологи, яким теж є що порадити широкому загалові.

І це ясно, як Божий день. Не лише тому, що у нас країна Рад, коли, приміром, серед людної вулиці ламається автомобіль, збирається неодмінний гурт у кільканадцять осіб з метою порадити водієві, яку саме гайку закручувати. Коли в цілій країні все довкола ламається і руйнується, кількість бажаючих щось порадити пропорційно зростає.

Не бажаючи відставати від моди, «Курінь» вирішив запровадити постійну рубрику «Як нам жити далі», під якою теж давати свої поради всім і вся. Тим більше радити, як виявляється, набагато приємніше, ніж, засукавши рукава, робити щось предметне...

ХУТЧІШ ДО ТУРКІВ!

Живемо в час постіндустріального суспільства, де найціннішим товаром є інформація. Щоб вийти з економічної кризи, яка виникла внаслідок дезінформації («комунізм — наше світле майбутнє»), і розбагатіти, треба навчитися торгувати найсвіжішою інформацією.

Маємо добрий приклад: Явлінський і К° намагаються продати західним державам за 250 мільярдів доларів інформацію про те, що економічна й політична катастрофа СРСР обійдеться їм значно дорожче, тому «...развитым странам... придется участвовать в решении проблем Советского Союза». Ось як треба торгувати. Ідеї наші, гроші ваші!

Ми як суверенна держава повинні мати свою програму експорту інформації. Програму, що враховує геополітичні та історичні особливості України.

Порятунок від повного економічного краху можемо шукати тільки в Туреччині, яка переживає зараз економічний бум. Чому саме Туреччина? Бо навколо нас, крім неї, всі такі, як ми, та й шляхи до Туреччини вже давно прокладені нашими предками — Володимиром, Святославом, Сагайдачним...

Ще не так давно наші козаки перепливали човнами на той берег Чорного моря. В Україні сьогодні близько трьох мільйонів човнів. Якщо в кожний посадити по троє-четверо, то одного чудового дня на турецькому березі висадиться близько 10 мільйонів голодних і голих шукачів щастя — бо в нас не тільки штани, а й труси купити не можна. За кілька днів Туреччина буде обдерта, як липка. Час цієї операції не за горами: в Україні почали створюватися козацькі загони, а деякі козаки вже виходять у море і на розвідку.

Якби туркам вдалося якимось чином перешкодити масовій висадці наших співвітчизників на їхньому березі, то це все одно не врятувало б їх від загибелі. Бо, опинившись у безвихідному становищі, ми змушені будемо взятися за соціалістичне виробництво (іншого ми не знаємо), тобто за виробництво відходів виробництва, які з усієї України ріками стікатимуть у Чорне море. Його буде так загиджено, що на протилежному березі життя стане неможливим. У нас уже й тепер люди бояться підходити до води.

Страшна небезпека нависла над Туреччиною. Ми повинні допомогти туркам уникнути цього лиха. Треба направити до Туреччини парламентську делегацію і з повною відвертістю розповісти заморським сусідам, що їм загрожує. Вони люди розумні і зроблять усе, щоб запобігти біді. Нам треба небагато — якихось 50 мільярдів доларів на рік! Це дасть змогу у 10 разів підвищити життєвий рівень наших людей, що сьогодні заробляють в середньому по 8 доларів на місяць, і тоді ми радісно заспіваємо: «не нужен нам берег турецкий!..».

Треба якомога швидше послати делегацію до Туреччини. Щоб не випередили нас Горбачов і Явлінський.

Генріх ДВОРКО,
член Національної Ради Демократичної партії України — спеціально для «Куреня».

Казочка

БУДІВЕЛЬНА ІСТОРІЯ

Так сталося, що країна Звірляндія була розташована на території, навпіл розділеній рікою. Можливо, не такою широкою й глибокою, проте через неї виникали певні незручності. Не всі звірі вміли плавати, і перебратися з одного берега на другий для багатьох було проблемою.

Та декого таке влаштовувало. Зійдуться, бувало, вічно конфліктуючі між собою — на одному березі Вовк, а на другому Заєць—і починають перегукуватися, дражнячи один одного своєю звірячою мовою.

— Гей, сірий, хижак нещасний, — кричить Заєць, — вважай себе ударением по пиці.

— Ким? — лютує Вовк.

— Мною, — зловтішно регоче Заєць.

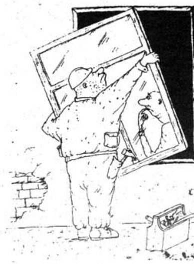
Вовк і собі не лізе до кишені за словом і кричить у відповідь:

— Гей, косоокий, рагу із зайчатини, вважай себе поцілованим під куций хвіст.

— Ким?

— Мною,— відповідає Вовк.

Проте такі окремі сцени не впливали на загальне бажання з'єднати два береги, і тоді звірі надумали спорудити міст. Задум хороший, але його здійснення стало проблемою з проблем. І основна причина — відсутність матеріалів. Довго думали звірі на своєму вічі, де б роздобути ті матеріали, і вирішили послати найбільш сміливих до Звірпромпостачзбуту, щоб витребувати необхідне для будови віку.

І ось до столиці Звірляндії помчався Лев. Довго чи недовго він блукав численними чиновницькими кабінетами, достеменно невідомо, тільки повернувся похмурим і сердитим.

— Нема матеріалів, — каже.

— Наш об'єкт не включено до плану.

Посумували звірі і через деякий час послали Ведмедя. Піймавши облизня, ні з чим повернувся і той.

— Не дають, — відповів коротко.

— То... давайте я спробую, — згодився Осел.

— Ти? — засміялися скептики. — Лев нічого зробити не зміг. Ведмідь повернувся, вхопивши шилом патоки, куди тобі, вухатому, братися?

— Догнав чи не догнав, а побігти можна, — каже Осел.

— Зрештою, нічого не втрачаєте...

І Осел відправився в дорогу.

Тільки-но він повернувся, як почали надходити матеріали. Та в такій кількості, що на десяток мостів вистачило б. Питають Осла, як це йому вдалося і для чого така кількість?

— Було так, — відповідає Осел. — Зайшов я до постачальників, подивився, аж там уся своя братія сидить. Виклав прохання, а столоначальник питає: «Як ви міст збираєтеся будувати: впоперек ріки чи вздовж?» Біс його знає, відповідаю, забув спитати. «Мабуть, вздовж, — каже він і дає розпорядження, — виділіть стільки, щоб вистачило». Оце і все.

МОРАЛЬ Як казали стародавні: кадри вирішують все.

Феодосій ЛУЗАН,
черговий казкар «Куреня».

Мал. Віктора КУДІНА.

АБХАЗЕЦЬ, В ЯКОГО ЗАКОХАЛАСЬ УКРАЇНА

Наша вітальня

Як відомо, чутки про футболістів линуть по світу з швидкістю... циганської пошти. От і ця, про те, що захисник київського «Динамо» Ахрік Цвейба ніби пакує валізи і збирається незабаром вирушити до якогось престижного зарубіжного клубу, миттєво стала відомою широкому загалу шанувальників футболу.

Щоб дістати найточнішу інформацію, звернувся до самого футболіста. Одразу зазначу, що Ахрік виявився дуже чемною і комунікабельною людиною. Недарма ж кажуть, що в цього симпатичного абхазця закохалася вся футбольна Україна.

Отож, запитання: **«Чи правда, що нинішній сезон — останній для вас у київському «Динамо»!**

— Однозначної відповіді не чекайте, — сказав він. — Не лукавитиму, що хотів би пограти за кордоном. Адже це вигідно з матеріального і професіонального боку. Але конкретно про перехід можна говорити лише тоді, коли підписується контракт. Поки можу повідомити лише про те, що маю ряд пропозицій з Англії, Франції та Німеччини. Куди сам хотів би поїхати? Футбол у названих країнах подобається мені однаково. Його клас високий, а престиж у світі величезний...

Що ж, відповідь — цілком щира і на даний момент вичерпна. Користуючись нагодою, вирішив задати Цвейбі ще кілька запитань. Але спершу наведу його стислі біографічні дані.

У футбол грати Ахрік почав у рідному містечку Гудауті, розташованому за 40 кілометрів від столиці Абхазії — Сухумі, на березі Чорного моря. Перші кроки в спорті зробив під керівництвом Володимира Шамба. Ще юнаком почав виступати у сухумському «Динамо». Збирався служити в армії, виступаючи за хабаровський СКА. Але його до себе запросили тбілісці. У цьому славному колективі він грав кілька сезонів. І от одного дня все в його долі кардинально змінилося.

— Про те, що Грузія розірвала відносини з Федерацією футболу СРСР, — пригадує А. Цвейба, — дізнався з телеграми «Час» у Москві. Збірна країни саме повернулася з турне до США. Тоді Валерій Лобановський дав мені свій домашній телефон і попросив, щоб зателефонував йому, коли визначуся. «Ти потрібен збірній, тому запрошую пограти в Києві», — сказав тренер. І я подзвонив уже незабаром. Щоправда, прийняв рішення не поспіхом, а порадившись з тренерами і гравцями тбіліського «Динамо». Мене не засуджували, не відмовляли. Але, відчував, що і не схвалюють моїх намірів. Я ж хотів грати в збірній, виступати у турнірах єврокубків...

— До речі, вам випало мати творчі контакти з Лобановським. Тепер ваш клубний наставник Анатолій Пузач. Що можете сказати про них!

— Зрозуміло, що тільки слова вдячності. Валерій Васильович запросив мене до збірної. Потім подав руку в складний для мене життєвий момент. Додам до цього, що він (то моя особиста думка) — видатний тренер. Анатолій Кирилович — однодумець свого колеги, але з власним поглядом на гру. А те, що Пузач дуже симпатична і душевна людина, відомо багатьом. Працювати з такими фахівцями приємно і головне — дуже корисно. Можливо, колись і сам стану тренером. А досвід, набутий під час виступів у київському «Динамо», гадаю, стане мені в пригоді.

— За вашими плечима два сезони в столиці України. Про що згадуватимете найбільше!

— Приємного було багато. Все життя пам'ятатиму вечір, коли нам вручали золоті чемпіонські медалі, переповнений Республіканський стадіон на наших матчах із «Спартаком» і «Барселоною». Звичайно ж, закохався у чарівний, затишний Київ. Його мешканці доброзичливі й терплячі. У нас на Кавказі публіка дуже відрізняється від київської. На Україні жити значно легше і спокійніше.

— Знаю, що мешкаєте в готелі. А якої марки ваш автомобіль!

— Усі гравці основного складу мають «Мерседеси-190».

— І що — це ваша власність!

— Поки що ні. Треба відіграти певний період. Якщо робитимеш це якісно, тоді автомобіль через певний час може стати твоєю власністю.

— Якщо не секрет, чи входить весілля до ваших найближчих планів!

— Так. Холостякувати вже набридло. Дивишся на своїх товаришів — Сергія Зайця, Павла Яковенка, інших. У них хороші сім'ї, маленькі співунчики синочки й донечки. Заздрю їм по-доброму...

— Ахрік, кожний футболіст, це не секрет, мріє виступати за збірну...

— Зрозумів. Політична ситуація змінюється з кожним днем. Найпевніше через рік-два припинить існування збірна СРСР. Із задоволенням зіграв би на чемпіонаті світу в складі національної збірної України. Вірю, що такі часи неодмінно настануть.

...Тепер Ахрікові Цвейбі — 25 років. А попереду в цього талановитого гравця, сподіватимемося, ще багато перемог на футбольному полі.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Футбольна лезгінка у виконанні Ахріка Цвейби.
Фото Миколи БОЧКА.

Хокей

НА ПРАВИЛЬНОМУ КУРСІ...

У черговому турі відкритого чемпіонату країни арбітри зафіксували такі результати: «Динамо» (Москва) — «Автомобіліст» — 3:1, «Хімік» — «Спартак» — 2:4, ХК «Рига» — «Торпедо» (Ярославль) — 3:2, ЦСКА — «Крила Рад» — 2:3, «Лада» — «Трактор» — 4:3, «Торпедо» (Усть-Каменогорськ) — «Авангард» — 5:2, «Динамо» (Мінськ) — «Торпедо» (Нижній Новгород) — 1:6.

«Сокіл» (Київ) — «Ітіль» (Казань) — 4:3 (1:1, 1:0, 2:2). Шайби закинули: Кирик (16), Василенко (23, 50), Вологжанінов (53) — у киян; Львов (16), Шайдуллін (59), Касьянов (60) — у казанців.

	В	Н	П	Ш	О
Динамо М.	11	0	0	49—18	22
Спартак	7	1	3	38—26	15
ЦСКА	7	1	3	38—30	15
Трактор	6	1	4	43—35	13
Автомобіліст	5	1	5	30—27	11
Хімік	5	1	5	36—35	11
Торпедо Н. Н.	5	1	5	31—30	11
Крила Рад	5	1	5	33—37	11
Лада	6	0	5	32—38	11
Сокіл	5	0	6	40—42	10
Торпедо Я.	4	2	5	30—38	10
Торпедо У.-К.	4	1	6	39—42	9
Авангард	3	3	5	25—34	9
ХК Рига	4	0	7	26—36	8
Ітіль	2	2	7	28—37	6
Динамо Мн.	1	1	9	30—43	3

Лише одна команда з числа учасників турніру поки має самі влучення в «десятку». І тим приємніше прихильникам «Сокола», що він майже ні в чому не поступався московському «Динамо» — одноосібному лідерові, коли приймав його певний час тому в Києві. Швидше за все динамівці й у нинішніх змаганнях не матимуть гідної конкуренції. Адже нерівно виступає «Спартак», часто бракує «кисню» клубу полковника Тихонова — ЦСКА. Досить скромно поки поводиться потенційно сильний «Хімік».

Ну, а «Сокіл» останнім часом радує болільників. І річ не в тому, що українська команда здобула три перемоги поспіль. Головне, що вона поступово знаходить власний почерк. Зрозуміло, що ніхто не застрахований від поразок. Будуть вони попереду й у киян. Але ця зубаста молода команда, гадаємо, взяла правильний курс.

Віктор ГЕНЧУК.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Футбол. Едмунд Штойбер, міністр внутрішніх справ Баварії, став... менеджером всесвітньовідомого футбольного клубу «Байєрн» з Мюнхена, який переживає кризу.

* * *

Колишній державний секретар США, почесний голова Оргкомітету чемпіонату світу з футболу 1994 року Генрі Кіссінджер пропонує створити європівнічноамериканську професіональну лігу. Передбачається участь 14—16 команд, в кожній по шість американців, решта — європейці. Кандидати на нову лігу «Марсель», «Мілан», «Реал», «Аякс», «Арсенал», «Црвена звезда» і збірна США.

Шахи. Чемпіон світу Гаррі Каспаров заявив кореспондентові німецького агентства ДДП, що надалі не виступатиме за збірну колишнього Радянського Союзу. «Я — громадянин Росії і виступаю лише під триколоровим російським прапором», — сказав чемпіон.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Анатолій ГОРЛОВ — перший заступник головного редактора
Олександр БІЛИК — заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ — член-кореспондент АН України
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ — оглядач, завідуючий відділом культури
Леонід САМОЙЛЕНКО — заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО — заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ — редактор відділу кореспондентської мережі
Віталій СУДДЯ — відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник редактора — Борис Сидоренко.
Чергові редактори — Людмила Коханець, Андрій Боєчко.
Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.
Випусковий — Леонід Клюско.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власюк, Людмила Морозова, Людмила Нєсена, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.
Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

252047, Київ 47, Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.
Тираж 157.100
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.
Зам. 03152041.